

Φουρνιώτικα Νέα

ΑΘΗΝΑ • ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ - ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2022 • Αριθ. φύλλου 120 • Γραφεία: ☒ Ιπποκράτους 164B, 114 71 Αθήνα ☎ 210 6431251
e-mail: ikanitakis@gmail.com • Ιστοσελίδα: www.sfff.gr

Η ΔΙΑΤΡΟΦΗ ΤΩΝ ΚΡΗΤΩΝ ΣΤΟΝ ΚΥΚΛΟ ΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ

(Απόσπασμα από το βιβλίο «Κρητική παραδοσιακή κουζίνα», των Μαρίας και Νίκου Ψιλάκη) (σελ. 33-35)

Επιμέλεια:
Ρένα Κανιτάκη

Η καθημερινή διατροφή των Κρητών ήταν απολύτως εξαρτημένη από την τοπική παραγωγή, από τα προϊόντα της κάθε εποχής, από τις τοπικές συνήθειες και ιδιομορφίες, και από τις επιταγές της Ορθόδοξης Εκκλησίας.

Αρχίζοντας από την περίοδο των Χριστουγέννων, θα σταθούμε στο παραδοσιακό χοιρινό. Κάθε αγροτική οικογένεια είχε το χοίρο της, που τον έσφαζε την παραμονή της μεγάλης γιορτής και με το κρέας του εξασφάλιζε άφθονες πρωτεΐνες για τις εορταστικές ημέρες που ακολουθούσαν.

Στο κεφάλαιο των συνταγών με κρέατα που παρατίθενται μπορεί κανείς να βρει πολλές από τις μεθόδους συντήρησης του χοιρινού που εφαρμόζονταν τότε που δεν υπήρχαν ψυγεία. Η κρεοφαγία των Χριστουγέννων ερχόταν ύστερα από μια μακρά περίοδο νηστείας (40 ημερών) κατά τη διάρκεια της οποίας δεν έφτανε στο τραπέζι του κρητικού νοικοκυριού κρέας. Έτσι η τσιλαδιά (πηχτή), οι ομαθιές, τα λουκάνικα, τα απάκια και τα άλλα εορταστικά παρασκευάσματα δεν επηρέαζαν καθόλου την γενική εικόνα, εικόνα υγιεινής διατροφής.

Στις περισσότερες περιοχές του νησιού το χοιρινό μαγειρευόταν βραστό κατά την ημέρα των Χριστουγέννων και το γεύμα συμπληρωνόταν με χόντρο (αλεσμένο σπύρι). Την ημέρα εκείνη, βέβαια, το κρέας δεν διεδραμάτιζε πρωταγωνιστικό ρόλο στο τραπέζι. Ο ρόλος αυτός ανήκε στο ψωμί, το Χριστόψωμο. Τα τελετουργικά ψωμιά αποτελούσαν πάντα μια ιδιαίτερη πτυχή στη ζωή του Κρη-

τικού. Και τα ψωμιά που αφιερώθηκαν στον νεογέννητο Χριστό ήταν αληθινά αριστουργήματα. Ζυμώνονταν με πολλή αγάπη και το ζύμωμά τους συνδυάζονταν με πλήθος παραδόσεων και συμβολισμών και διακοσμούνταν με μεράκι και τέχνη. Άλλου τα Χριστόψωμα ήταν απλά, στρογγυλά, με ένα καρύδι στη μέση, άλλου είχαν έναν μεγάλο ανάγλυφο σταυρό στη μέση και άλλου πολλά και

☞ ΣΥΝΕΧΕΙΑ στην 2η σελ.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΩΝ ΕΠΟΜΕΝΟΥ ΤΡΙΜΗΝΟΥ

☛ **ΚΥΡΙΑΚΗ, 5 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2023, ώρα 13.00:** Η κοπή της Πρωτοχρονιάτικης πίτας μας και η επίσης συνεστιάσή μας θα γίνει φέτος, στο εξοχικό κέντρο ο «Χρήστος», Δουκίσσης Πλακεντίας 34, Χαλάνδρι, τηλ. 210 6840698. Θα έχουμε πλούσιο μενού και απεριόριστα κρασί, μπίρες και αναψυκτικά. Στο κέντρο υπάρχει δωρεάν parking και βρίσκεται 700 μέτρα από τον σταθμό του Μετρό Χαλάνδρι.

Μετά από 2 χρόνια πανδημίας και περιορισμών, σας περιμένουμε για να ευχθούμε για τη νέα χρονιά 2023 και να διασκεδάσουμε όλοι μαζί.

☛ **Α) ΚΥΡΙΑΚΗ, 12 ΜΑΡΤΙΟΥ 2023, ώρα 11.00 πμ.** Επίσκεψη με ξενάγηση στο κτίριο του Φιλολογικού Συλλόγου Παρνασσός, πλατεία Γεωργίου Καρύτση 8, Αθήνα, 300 μ. από τον σταθμό μετρό Πανεπιστήμιο. Την ξενάγηση θα κάνει ο ίδιος ο Πρόεδρος του Συλλόγου Καθηγητής Βασ. Κωνσταντινόπουλος.

Κτίριο μνήμης, το Μέγαρο του Φιλολογικού Συλλόγου Αθηνών «Ο Παρνασσός», χτίστηκε το 1890 σε σχέδια του στρατιωτικού μηχανικού Ιφικράτη Κοκκίδη και εγκαινιάστηκε από τον τότε διάδοχο Κωνσταντίνο. Συγκαταλέγεται μεταξύ των κορυφαίων διατηρητέων κτιρίων της Αθήνας.

Στο κτίριο λειτουργεί πλουσιότατη βιβλιοθήκη, καθώς και πινακοθήκη με 250 περίπου έργα σημαντικών Ελλήνων ζωγράφων του 20ού αιώνα, αλλά και σημαντικά γλυπτά. Η μεγάλη αίθουσα εκδηλώσεων και συναυλιών διακρίνεται για την άψογη ηχητική της και έχει χωρητικότητα 470 ατόμων. Διαθέτει 2 πιάνα και ηχητική εγκατάσταση. Επίσης υπάρχουν 2 μικρότερες αίθουσες συγκεντρώσεων.

Στη γωνία του κτιρίου και σε εμφανές σημείο έχει εντοπιστεί πλάκα με εγχάρακτη επιγραφή που ενημερώνει τους περαστικούς και τους επισκέπτες πως στο κτίριο αυτό συνεδρίαζε το 1941-1944 το στρατοδικείο των Γερμανικών δυνάμεων κατοχής που είχε στείλει στο εκτελεστικό απόσπασμα και τον θάνατο χιλιάδες Έλληνες πατριώτες.

☛ **Β) ΚΥΡΙΑΚΗ, 12 ΜΑΡΤΙΟΥ 2023, ώρα 10.00 πμ.:** Της επίσκεψης στο Μέγαρο του Φιλολογικού Συλλόγου Παρνασσός θα προηγηθεί επίσκεψη με ξενάγηση στην Εκκλησία του Αγίου Γεωργίου Καρύκη ή Καρύτση που βρίσκεται απέναντι.

Η ίδρυση του ναού ανάγεται στον 11ο αιώνα από τον βυζαντινό στρατηγό Καρύκη και ανήκε στη γνωστή αθηναϊκή οικογένεια Καρύκη ή Καρύκη. Ένας απόγονος αυτής της οικογένειας ο Θεοφάνης Καρύκης εκλέχτηκε το 1597 Πατριάρχης Κωνσταντινούπολης. Κατά την περίοδο της επανάστασης του 1821 υπέστη σημαντικές φθορές και ξανακτίστηκε πρόχειρα επί Όθωνα. Επανακατασκευάστηκε έπειτα εκ βάθρων και με μεγαλύτερες διαστάσεις το 1845-1849, σε σχέδιο του Λύσανδρου Καυτανζόγλου. Ακολουθεί τον τύπο της τρίκλιτης βασιλικής με τρούλο, αλλά ενδιαφέρονσα παραλλαγή αποτελεί η κεντρική πύλη από γκρίζο μάρμαρο, που στέφεται με το λευκό καμπαριό. Στην ανέγερση του ναού χρησιμοποιήθηκαν και υλικά από το νεκροταφείο που υπήρχε στην περιοχή κατά την αρχαιότητα και τους βυζαντινούς χρόνους. Το 1849 ο θόλος κατέρρευσε μερικώς και τότε προστέθηκαν σπρίγματα (αντηρίδες) στους πλευρικούς τοίχους.

Το 1895 κατασκευάστηκε το θαυμάσιο τέμπλο και το 1901 ο αρχιερατικός θρόνος, έργα του γνωστού ξυλουργού Ιωάννη Μαγιάση. Στην αγιογράφηση του ναού έχουν συντελέσει σημαντικοί ζωγράφοι της εποχής, όπως ο Πολυχρόνης Λεμπέςης, ο Δήμος Γεωργαντάς και ο Δημήτριος Πελεκάσης.

Στη συνέχεια, όσοι επιθυμούν, θα καθίσουμε σε παρακείμενο καφέ.

Περισσότερες πληροφορίες και έγκαιρες δηλώσεις συμμετοχής στην Πρόεδρο του Συλλόγου Φ.Φ.Φ. κα Ρένα Κανιτάκη, τηλ.6944223906, στην ταμία κα Μαρία Ντούζου, τηλ.6971899224 ή σε οποιοδήποτε άλλο μέλος του Δ.Σ.

Εδώ Φουρνή...

ΦΘΙΝΟΠΩΡΙΝΟΙ ΜΗΝΕΣ ΣΤΗ ΦΟΥΡΝΗ

Βρισκόμαστε πλέον στην τρίτη φθινοπωρινή περίοδο από την αρχή της εμφάνισης της πανδημίας του κορωνοϊού. Έτσι η ζωή, σιγά - σιγά, αρχίζει να βρίσκει τους κανονικούς της ρυθμούς. Βέβαια ζούμε πάντα με τον φόβο της μετάδοσης του ιού και οπωσδήποτε πρέπει να λαμβάνονται τα απαραίτητα μέτρα προφύλαξης, ιδιαίτερα όταν γίνονται συγκεντρώσεις σε κλειστούς χώρους.

Ως γνωστόν οι φθινοπωρινοί μήνες στη Φουρνή, με την μικρή κινητικότητα, μετά την ζωντάνια των καλοκαιρινών μηνών, είναι οι μήνες της περισυλλογής και της ξεκούρασης. Οι ελαττωμένοι μόνιμοι κάτοικοι του χωριού μας, προσπαθούν με κάθε

Γράφει ο
ΝΙΚΟΣ
ΦΟΥΝΤΟΥΛΑΚΗΣ
Γεωπόνος

είδους πνευματικές εκδηλώσεις με παραστάσεις, μουσικές εκδηλώσεις, πανηγύρια, αποσπερίδες, εκθέσεις, εκδρομές, ομιλίες κ.λ.π., που να έχουν ή να συντηρούν το παραδοσιακό φουρνιώτικο χρώμα.

Στα πλαίσια αυτά ο Σύλλογος οργάνωσε και πραγματοποίησε, για το δεκάημερο των εορτών των Χριστουγέννων και του Νέου έτους τις παρακάτω εορταστικές εκδηλώσεις, δίνοντας έντονο εορταστικό χρώμα στο χωριό μας.

Φωτογραφικό στιγμιότυπο από την χριστουγεννιάτικη εορταστική εκδήλωση το Σάββατο 10 Δεκεμβρίου στο γραφείο της κοινότητας.

τρόπο να κρατήσουν ζωντανό τον φουρνιώτικο χώρο.

Ιδιαίτερα οι νεότερες οικογένειες, που εγκαθίστανται στη Φουρνή, κρατούν άβυσση τη φλόγα της φουρνιώτικης συνέχειας. Προς αυτή την κατεύθυνση κινούνται και οι δραστηριότητες του τοπικού Πολιτιστικού Συλλόγου του χωριού μας «Η ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΡΙΑ», που με τις ενέργειες του προσπαθεί να εμποδίσει την παραπέρα παρακμή της Φουρνής και της περιοχής της και να διασώσει το παραδοσιακό κλίμα του φουρνιώτικου χώρου.

Έτσι πραγματοποιεί στη Φουρνή, πολιτιστικές, ψυχαγωγικές και άλλο

ΣΑΒΒΑΤΟ 10 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ ΩΡΑ 5 μ.μ. Χριστουγεννιάτικη παιδική γιορτή, και στόλισμα του χριστουγεννιάτικου δένδρου στο γραφείο της κοινότητας από το τμήμα δημιουργικής απασχόλησης και μελέτης των παιδιών της Φουρνής.

ΚΥΡΙΑΚΗ 25 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ ΩΡΑ 10.30 Κάλαντα Χριστουγέννων με την συνοδεία παραδοσιακών οργάνων στα σοκάκια και στα σπία της Φουρνής.

ΣΑΒΒΑΤΟ 31 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ ΠΑΡΑΜΟΝΗ ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑΣ ΩΡΑ 5 μ.μ. Παραδοσιακά πρωτοχρονιάτικα κάλαντα της Φουρνής, από χορωδία

☞ ΣΥΝΕΧΕΙΑ στην 8η σελ.

Το Δ.Σ. του Συλλόγου
Φουρνιωτών και Φίλων της Φουρνής Κρήτης,
Σας εύχεται
ΧΡΟΝΙΑ ΠΟΛΛΑ
και ευτυχισμένο
και παραγωγικό τον
ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΟ ΧΡΟΝΟ
2023

Κοινωνική ζωή και κίνηση

ΓΑΜΟΙ

• Ο Γεώργιος Κόλλιας του Ιωάννη, γιος της Ιωάννας Κόλλια-Αμαριωτάκη και η Σταματίνα Τσεγκελίδου του Θεοδώρου παντρεύτηκαν στις 28 Απριλίου 2022 στο Δημαρχείο της Βούλας.

• Η Καλλιρρόη Γωνιωτάκη, κόρη του Σπύρου και της Καίτης Γωνιωτάκη, και ο Νίκος Δασκαλογιάννης, παντρεύτηκαν στο Δημαρχείο Μελισσίων.

Να ζήσουν και να ευτυχίσουν και να τους χαίρονται οι γονείς τους.

ΓΕΝΟΗ

• Η Μαρία Αναστασάκη το γένος Γραμματικάκη, αδελφή του Νίκου, της Ναυσικάς και του αείμνηστου Σπύρου Γραμματικάκη, απεβίωσε στην Αθήνα. Η κηδεία τελέστηκε στο Α' Νεκροταφείο Αθηνών.

• Ο Γεώργιος Κρυσωτάκης απεβίωσε στην Αθήνα. Η κηδεία τελέστηκε στο κοιμητήριο Χαλανδρίου.

• Ο Γεώργιος Ζερβάκης του Καπετανίου, αδελφός της Επιτίμου Ταμίας μας Βασιλείας Ζερβάκη - Ορφανού, απεβίωσε στην Αθήνα. Η εξόδιος ακολουθία τελέστηκε στον Ι.Ν. Αγίας Τριάδος Φουρνής και η ταφή έγινε στο Κοιμητήριο Φουρνής.

Τα πιο βαθιά συλλυπητήρια στις οικογένειές τους, να ζήσουνε να τους θυμούνται.

ΦΟΥΡΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ

Ενημερωτικό Δελτίο
Συλλόγου Φουρνιωτών
και Φίλων της Φουρνής Κρήτης
ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ:
Ο Σύλλογος Φουρνιωτών
και Φίλων της Φουρνής Κρήτης
ΕΚΔΟΤΗΣ - ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ:
Η Πρόεδρος του Συλλόγου
ΡΕΝΑ ΚΑΝΙΤΑΚΗ -
ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ
Ιπποκράτους 164β - 114 71 Αθήνα

Αριθ. φύλλου 120

Εκδίδεται στην Αθήνα

από Συντακτική Επιτροπή

Για επιστολές, εμβάσματα, πληροφορίες
κα Κανιτάκη-Γιαννοπούλου Ρένα
Ιπποκράτους 164B Αθήνα
Τηλ. 210-6431251

e-mail: ikanitakis@gmail.com

ISSN: 1109 - 3668

Για συνδρομές: Εθνική Τράπεζα
της Ελλάδος

IBAN: GR230110695000069570713029

στα ονόματα: Ντούζου Μαρία,
Γιαννοπούλου Ειρήνη

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ:

Πρόεδρος: Ρένα Κανιτάκη-Γιαννοπούλου
Αντιπρόεδρος: Κων/νος Δεμέτζος

Γεν. Γραμμ.: Εμμανουήλ Βελονάκης

Ταμίας: Μαρία Τουτουδάκη-Ντούζου

Μέλος: Γεωργία Κανιτάκη-Παπουτσάκη

Αναπληρωματικά μέλη:

Δημήτρης Χατζηδόνης

Βαρβάρα Φαλκώνη-Ανδριανάκη

Αντώνης Κωστόπουλος-Κανιτάκης

Παραγωγή - εκτύπωση:

Τυπογραφείο Κων/νου Νικίτα Καράλη
Παγνασού 2 Αθήνα. Τηλ.: 210 5233965

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, η αναπαραγωγή, ολική, μερική ή περιληπτική, η κατά παράφραση ή διασκευή απόδοση του περιεχομένου της Εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, μηχανικό, ηλεκτρονικό, φωτοτυπικό, ηχογράφησης ή άλλο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη. Νόμος 2121/1993 και κανόνες Διεθνούς Δικαίου που ισχύουν στην Ελλάδα.

ΕΠΙΤΥΧΙΕΣ ΦΟΥΡΝΙΩΤΩΝ

• Η Αικατερίνη Ανδριανάκη του Εμμανουήλ, Ιατρός Ακτινολόγος, Επιστημονική Διευθύντρια του Διαγνωστικού Κέντρου Ηρόδοτος, κόρη του μέλους του Δ.Σ. του Συλλόγου μας κας Βαρβάρας Φαλκώνη, εξελέγη στο Διοικητικό Συμβούλιο του Ιατρικού Συλλόγου Ηρακλείου. Τα θερμά μας συγχαρητήρια, και εις ανώτερα.

• Ο Ιωάννης Τσιχλές του Γεωργίου και της Ελένης Βασιλάκη βραβεύθηκε μαζί με συνεργάτες της ερευνητικής ομάδας του Καθηγητή Κωνσταντίνου Δεμετζού. Η βράβευση αφορά σε ανακίνηση εργασίας καινοτόμων φαρμάκων στα πλαίσια του Συνεδρίου Βιοϊατρικών που πραγματοποιήθηκε στο Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών στις 15-17 Δεκεμβρίου του 2022. Θερμά συγχαρητήρια στον νεαρό Φουρνιώτη και υποψήφιο διδάκτορα φαρμακευτικών επιστημών.

Η ΔΙΑΤΡΟΦΗ ΤΩΝ ΚΡΗΤΩΝ ΣΤΟΝ ΚΥΚΛΟ ΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ

(Συνέχεια από τη σελ. 1)

ποικίλα σχέδια εμπνευσμένα από την εκκλησιαστική παράδοση. Το αλέτρι και ο ζυγός του αγρότη, η κρητική λύρα του λυράρη αλλά και τα κουδούνια του βοσκού διακοσμούσαν τα Χριστόψωμα ορισμένων περιοχών. Στα νότια της κεντρικής Κρήτης σχημάτιζαν πάνω στο ψωμί ένα μικρό δέντρο το οποίο διακοσμούσαν με κομμάτια καρυδιών και αμυγδάλων. Η συνήθεια αυτή θα πρέπει να συνδυαστεί με τη λατρεία των ιερών δέντρων, γνωστή στην Κρήτη από τα προϊστορικά χρόνια. Βραστό κρέας ή οφτό στην παρασία ήταν συνήθως το φαγητό και της επομένης ημέρας των Χριστουγέννων. Την ημέρα εκείνη έκοβαν το χοίρο, έφτιαχναν τον κιμά για τα λουκάνικα και κρεμούσαν τα απάκια στην παρασία για να καπνιστούν. Σε πολλά χωριά έφτιαχναν την ίδια ημέρα και την τσιλαδιά (πηχτή) την οποία άφηναν σε ψυχρό μέρος για να την ανοίξουν κατά την ημέρα της Πρωτοχρονιάς.

Από την ημέρα των Χριστουγέννων ως την πρώτη του καινούργιου χρόνου κυριαρχούσε το χοιρινό στο κρητικό τραπέζι, μαγειρεμένο με διάφορους τρόπους (με άγρια χόρτα, με σέλινο, με σκιουφιχτά μακαρόνια κ.α.), αλλά δεν ήταν και το μοναδικό φαγητό των ημερών. Τα όσπρια, τα χορταρικά και τα ζυμαρικά δεν έλειψαν ποτέ για μεγάλο διάστημα από το διαιτολόγιο του κρητικού.

Για την ημέρα της Πρωτοχρονιάς δεν υπήρχε κάποιο κοινό φαγητό που μαγειρευόταν σ' όλα τα κρητικά σπίτια, όπως συνέβαινε κατά την ημέρα των Χριστουγέννων. Επικράτησαν, δηλαδή, τοπικές συνήθειες και ιδιαιτερότητες. Αλλού μαγείρευαν κρέας από το χοιρινό των Χριστουγέννων, αλλού κοτόπουλο με διάφορους τρόπους. Από το πρωτοχρονιάτικο τραπέζι, όμως, δεν έλειπε ποτέ η τσιλαδιά. Την άνοιγαν εκείνη την ημέρα, αφού την είχαν αφήσει μερικές ημέρες σε ψυχρό μέρος για να πήξει. Η παραδοσιακή βασιλοπιτα φαίνεται πως ήταν διαδεδομένη από πολύ παλιά στην Κρήτη. Από την επομένη της Πρωτοχρονιάς το κρητικό νοικοκυριό επέστρεψε στην καθημερινότητα και τις συνηθισμένες τροφές. Συχνά, όμως, χρησιμοποιούσαν τα συνηθισμένα κομμάτια του χοιρινού, τα λουκάνικα και τα σύγλινα, τα οποία προσέφεραν αρκετές θερμίδες κατά τις κρύες ημέρες του χειμώνα.

Ο Ιανουάριος ήταν μήνας που προσφερόταν για μεγάλη κατανάλωση όσπριων. Τα ροβίθια, τα κουκιά, τα φασόλια, οι παπούλες και η φάβα υπήρχαν δυο τουλάχιστον φορές την εβδομάδα στο τραπέζι. Τα ρεπάνια και τα κρεμμύδια υπήρχαν σχεδόν πάντα δίπλα στο πιάτο με τα όσπρια. Οι σαλάτες που καταναλώνονταν τον Ιανουάριο αποτελούνταν κυρίως από λάχανο και άγρια χόρτα, ωμά ή βραστά.

Κατά την παραμονή των Θεοφανείων, στις 5 Ιανουαρίου, μαγείρευαν σ' όλη την Κρήτη ένα ξεχωριστό φαγητό. Τα παληκάκια, φωτοπάπουδα ή ψαροκόλυβα όπως τα έλεγαν. Η ονομασία "παληκάκια" μας παραπέμπει στα αρχαία ελληνικά πολυκάριπα, τα γνωστότερα πολυπόρια, όπως φαίνεται και από τη σύνθεση αυτού του φαγητού. Πρόκειται για βρασμένους καρπούς (κουκιά, ροβίθια, φασόλια, φακές κλπ.) τα οποία τρώγονταν χωρίς λάδι (λόγω της νηστείας που επιβάλλει η εκκλησία εκείνη την ημέρα), αλλά πασπαλισμένα με ψιλοκομμένο άνηθο και κρεμμύδι. Από το ίδιο φαγητό έτρωγαν και τα ζώα της αγροτικής οικογένειας. Το φαγητό αυτό μαγειρευόταν και άλλες ημέρες του χειμώνα, αλλά χωρίς την ποικιλία της παραμονής των Φώτων. Οι κάτοικοι των παραθαλάσσιων περιοχών καταλάωναν ψάρι κατά τη διάρκεια του χειμώνα οπότε επέτρεπαν οι καιρικές συνθήκες την αλιεία. Τα παστά (μπακαλιάρος, σαρδέλες) ήταν αρκετά διαδεδομένα αλλά η χρήση τους ήταν αραιή κατά τα παλαιότερα χρόνια. Κατέφευγαν σ' αυτά οι κάτοικοι των ορεινών και απομακρυσμένων χωριών που δεν μπορούσαν να εξασφαλίσουν φρέσκο ψάρι.

Οι γιορτές του Ιανουαρίου δεν ήταν πολλές. Οι εορτές των Θεοφανείων, του Αγίου Αντωνίου, του Αγίου Αθανασίου και των Τριών Ιεραρχών εορτάζονταν με ιδιαίτερότητα και συνοδεύονταν από κατανάλωση κρέατος μόνο στις περιοχές όπου υπήρχαν ναοί αφιερωμένοι στους αγίους αυτούς. Κατά τα λοιπά εξακολουθούσε να επικρατεί η συνήθεια της κατανάλωσης κρέατος κάθε Κυριακή.

ΠΑΡΑΚΛΗΣΗ

Όσοι καταθέτουν την συνδρομή τους στον λογαριασμό του Συλλόγου στην Εθνική Τράπεζα της Ελλάδας αριθμός λογαριασμού IBAN: GR230110695000069570713029, στα ονόματα Ντούζου Μαρία και Κανιτάκη-Γιαννοπούλου Ειρήνη, παρακαλούνται να γράφουν στην κατάθεση το όνομά τους και στη συνέχεια να ενημερώνουν σχετικά την Ταμία μας κα Μαρία Τουτουδάκη-Ντούζου στο τηλ. 210 9345556.

Σας υπενθυμίζουμε ότι η έκδοση της Εφημερίδας μας και οι εν γένει πολιτιστικές εκδηλώσεις του Συλλόγου μας, στηρίζονται αποκλειστικά στη Συνδρομή σας. Γι' αυτό σας παρακαλούμε μην την αμελείτε. Ευχαριστούμε θερμά.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

ΠΑΡΑΚΑΛΟΥΜΕ, όσοι επιθυμούν να αναγγέλλουν κοινωνικά γεγονότα στα «Φουρνιώτικα Νέα» ν' απευθύνονται στην Πρόεδρο του Συλλόγου μας, και προκειμένου για τους κατοίκους του χωριού και τους διαμένοντες εν γένει στην Κρήτη, στο μέλος του Δ.Σ. κα Βαρβάρα Φαλκώνη - Ανδριανάκη (τηλ. 6971 756657) ή στον κ. Νίκο Φουντουλάκη (τηλ.: 28410 23243).

ΑΠΟΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΣΤΗ ΜΑΡΙΑ ΣΕΡΓΑΚΗ

Με θλίψη μας αποχαιρετούμε μια Νεαπολίτισσα, πιστό και ενεργό μέλος του Συλλόγου μας, την Μαρία Σεργάκη. Η Μαρία Σεργάκη γεννήθηκε στη Νεάπολη Κρήτης το 1935. Εκεί τελείωσε τις εγκύκλιες σπουδές της και στη συνέχεια φοίτησε και αποφοίτησε από την Ανωτάτη Παιδαγωγική Σχολή Ηρακλείου Κρήτης. Υπηρέτησε επί 36 χρόνια την εκπαίδευση σε διάφορα σχολεία των Αθηνών. Μέχρι τα τελευταία χρόνια της ζωής της, είχαν επαφή μαζί της για να την ευχαριστούν παλαιοί μαθητές της, καταξιωμένοι πλέον επιστήμονες, επιχειρηματίες, πολιτικοί.

Στον αποχαιρετιστήριο λόγο του ο ανιψιός της, που είχε και εκείνος την τύχη να είναι ένας από τα εκατοντάδες παιδιά που πέρασαν από τα χέρια της, εστίαστηκε στην ιδιότητά της ως εκπαιδευτικού. Τόνισε ότι η θεία του δεν επέλεξε το επάγγελμά της για λόγους βιοπορισμού, αλλά διότι το θεωρούσε αποστολή στην κοινωνία και στάση ζωής. «Έζησα όλα αυτά τα χρόνια μέσα στην αθωότητα», έλεγε, και εννοούσε τους μαθητές της, τα παιδιά της.

Η Μαρία Σεργάκη, ως άνθρωπος, ως φίλη, την χαρακτήριζε μια έμφυτη ευγένεια, μια πραότητα. Ήταν πάντα παρούσα στις εκδηλώσεις του Συλλόγου μας μαζί με τις φίλες της Νεαπολίτισσες, τόσο στην Αθήνα όσο και στη Φουρνή. Πάντα προσηγής, γλυκεία, με το χαμόγελο στα χείλη, χωρίς απαιτήσεις και παράπονα, εξέπεμπε γύρω της γαλήνη.

Καλό σου ταξίδι Μαρία. Θα σε θυμόμαστε με αγάπη. Το πέρασμά σου σε αυτή την πρόσκαιρη ζωή άφησε ένα αποτύπωμα εκπαιδευτικής προσφοράς και καλωσύνης. Ας είναι ελαφρύ το χόμα της Νεαπολίτισσής σου σε σκεπάσει.

Ρένα Κανιτάκη-Γιαννοπούλου

Συνδρομές και προσφορές εις μνήμη (σε ευρώ)

Γραμματικάκη-Βασενκόβεν Ναυσικά εις μνήμη του ανηψιού της Μανώλη Γραμματικάκη	100
Γραμματικάκης Νικόλαος εις μνήμη της αδελφής του Μαρίας Αναστασάκη το γένος Γραμματικάκη	50
Κορωνάκης Νίκος	100
Πλευρίδης Εμμανουήλ	100
Συγκελάκη Αφροδίτη εις μνήμη Μανώλη Γραμματικάκη	50
Φερετζάκη Μαρία	50
Φουντουλάκη-Κυδώνη Ειρήνη	20
Χριστοδούλου Γιώργος και Γεωργία	30

Ευχαριστούμε θερμά τους συμπατριώτες μας.

Ηλεκτρική διασύνδεση Αττικής - Κρήτης

Γράφει ο
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΧΑΤΖΗΛΑΚΗΣ - Δρ χημικός μηχανικός
(e-mail: dhadjidakis@yahoo.com)

Μία από τις μεγαλύτερες ενιαίες επιχειρήσεις πόντισης ηλεκτρικών καλωδίων στον πλανήτη μας πραγματοποιεί η θυγατρική του Ανεξάρτητου Διαχειριστή Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΑΔΜΗΕ) «Αριάδνη Interconnection» που, στο πλαίσιο της ηλεκτρικής διασύνδεσης Κρήτης - Αττικής, εγκαθιστά υποβρύχιο καλώδιο υπερυψηλής τάσης 500 kV συνεχούς ρεύματος.

Το καλώδιο, με συνολικό μήκος 335 χιλιόμετρα και βάρος που αγγίζει τους 13.500 τόνους, ποντίζεται σε μέγιστο βάθος 1.200 μέτρων ανάμεσα στην Κορακιά Ηρακλείου (Κρήτη) και την Πάχη Μεγάρων (Αττική) από το υπερσύγχρονο πλοίο καλωδιακών ποντίσεων «Leonardo da Vinci». Πρόκειται για μια επιχείρηση σύνθετων τεχνικών απαιτήσεων που ξεκίνησε στις αρχές Δεκεμβρίου και εκτιμάται ότι θα διαρκέσει περίπου εννέα εβδομάδες.

Μετά από τη λειτουργία της πρώτης ηλεκτρικής διασύνδεσης της Κρήτης με την ηπειρωτική Ελλάδα, μέσω Πελοποννήσου τον Ιούλιο 2021, ο ΑΔΜΗΕ προχωρεί, σύμφωνα με το χρονοδιάγραμμα, και στη δεύτερη διασύνδεση του νησιού με την Αττική, το μεγαλύτερο έργο μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας που υλοποιείται αυτή τη στιγμή στη χώρα με προϋπολογισμό 1 δις. ευρώ και ορίζοντα ολοκλήρωσης το 2024.

Σε ό,τι αφορά το υποθαλάσσιο τμήμα του έργου, έχουν ήδη ποντιστεί τα πρώτα 170 χιλιόμετρα του ηλεκτρικού καλωδίου από την Αττική μέχρι τη Μήλο, καθώς και το σύνολο των καλωδίων οπτικών ινών, μήκους 670 χλμ.

Στην πλευρά της Αττικής οι εργασίες εγκατάστασης των υπόγειων καλωδίων τμημάτων βρίσκονται σε εξέλιξη, ενώ έχουν ξεκινήσει οι θεμελιώσεις των βασικών κτιρίων των σταθμών μετατροπής που θα κατασκευαστούν στα δύο άκρα της διασύνδεσης, στη Δαμάστα Ηρακλείου και στον Ασπρόπυργο Αττικής.

Ο πρόεδρος και διευθύνων σύμβουλος του ΑΔΜΗΕ Μάνος Μανουσάκης δήλωσε σχετικά: «Ο ΑΔΜΗΕ και η θυγατρική του «Αριάδνη Interconnection» κάνουν ακόμη ένα σημαντικό βήμα προς την ολοκλήρωση της «μεγάλης» διασύνδεσης μεταξύ Κρήτης και Αττικής, υλοποιώντας μία από τις πιο απαιτητικές επιχειρήσεις πόντισης υποβρυχίων καλωδίων διεθνώς. Η δεύτερη ηλεκτρική διασύνδεση της Κρήτης με την ηπειρωτική χώρα θα θωρακίσει την τροφοδότηση του νησιού με ηλεκτρική ενέργεια, θα απελευθερώσει το αναεώσιμο δυναμικό του και θα αναβαθμίσει τη θέση του στον ενεργειακό χάρτη της Ελλάδας και της Ανατολικής Μεσογείου».

Πηγή: <https://www.admie.gr/nea/deltia-typos/i-ariadni-pontizei-335-hlm-iektrikoy-kalodiy-metaxy-kritis-attikis>

Άγιοι με Βράκες και κατσούνες στην Αγία Αικατερίνη του Ηρακλείου

66 Αν κανείς επισκεφθεί παλιές εκκλησίες χωριών ή ακόμη καλύτερα ξωκκλήσια, είναι αρκετά πιθανό να δει στους τοίχους μορφές μακριά από τις συνηθισμένες των αγιογραφιών. Φιγούρες δημιουργημένες από ντόπιους, συχνά αυτοδίδακτους καλλιτέχνες, οι οποίες μοιάζουν με τους ανθρώπους της περιοχής τους: αγρότες με τραχιά πρόσωπα, πλιοκαμένους ψαράδες ή βοσκούς, συχνά και με στοιχεία τοπικής ενδυμασίας. Κάτι παρόμοιο συμβαίνει και με τις ιερές εικόνες ή αλλιώς «Άγιοι Βρακοφόροι και Φουστανελάδες», όπως τιλοφορήθηκε η έκθεση που παρουσιάστηκε στο Μουσείο Χριστιανικής Τέχνης «Αγία Αικατερίνη Σιναιτών» στο Ηράκλειο το προηγούμενο έτος, από το τέλος Οκτωβρίου έως και τον Δεκέμβριο.

Άγιος Μύρων

της Ελλάδας, με έμφαση στο στοιχείο της ντόπιας φορεσιάς. «Οι βράκες, οι φουστανελάδες, τα ζιπόνια, τα σιβάνια, τα σαρίκια, ακόμα και οι κατσούνες και τα μαχαίρια στις υφαντές ζώνες, ανυψώνονται σε σύμβολα τοπικότητας. Συμβολικό ρόλο αποκτούν και οι ίδιοι οι άγιοι. Ο Άγιος Μανώλης για παράδειγμα στην Κρήτη είναι ένα οικείο πρόσωπο. Εδώ δεν πρόκειται για κάποιον που έχει μαρτυρήσει σε μακρινά χρόνια την εποχή των διωγμών, αλλά για τον συντοπίτη που είχε τις ίδιες αγωνίες, την ίδια πίστη και ντυνόταν με τα ίδια ρούχα», εξηγεί η επιμελήτρια της έκθεσης και του μουσείου, δρ Έφη Ψιλάκη. Εκτέθηκαν εικόνες κάπως... ασυνήθιστων ιερών μορφών: Ο Άγιος Μύρων από το Ηράκλειο φορά την τυπική κρητική φορεσιά, ο νεομάρτυρας Μανουήλ φορά στη ζώνη το κρητικό μαχαίρι, τη φορεσιά του τόπου φορά και η Αγία Μαρία η Μεθυμοπούλα από τη Φουρνή Μεραμπέλλου, βράκες φορούν οι Τέσσερις Νεομάρτυρες του Ρεθύμνου.

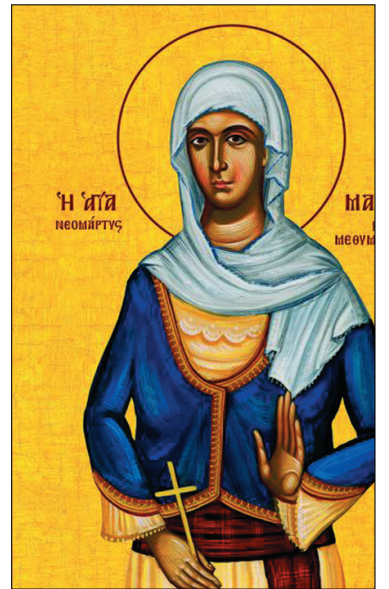
Τα περισσότερα από τα 46 έργα της έκθεσης ήταν σχετικά πρόσφατης δημιουργίας,

Προσκύνηση των Μάγων

του 20ού ακόμη και του 21ου αιώνα. Οι ρίζες ωστόσο της συγκεκριμένης εικονογραφίας πηγαινούν αρκετά πιο πίσω. Το 1836, ο Ζακυνθινός ζωγράφος Ιωάννης Φραγκόπουλος φιλοτέχνησε την εικόνα των Αγίων Τεσσάρων Νεομαρτύρων του Ρεθύμνου, μόλις 12 χρόνια μετά το μαρτύριό τους. Στο κύριο μέρος οι άγιοι παρουσιάζονται με τους συνηθισμένους ρωμαϊκούς χιτώνες της θρησκευτικής εικονογραφίας στα δύο μικρότερα πλαίσια ωστόσο, στο πάνω μέρος της εικόνας, εκεί όπου αναπαριστάνται η δίκη και ο αποκεφαλισμός τους, οι Τέσσερις φορούν την κρητική βράκα.

Αξιοσημείωτο στοιχείο ήταν η παρουσίαση έξι ακόμα εκδοχών της ίδιας αγιογραφίας, προερχόμενες από διαφορετικές εποχές και τεχνολογίες. «Μέχρι τα μέσα του 20ού αιώνα οι νεομάρτυρες εικονίζονταν και με τους δύο τρόπους, αλλά από τότε αρχίζει να δημιουργείται ένα νέο εικαστικό και λατρευτικό τοπίο. Οι τοπικές κοινωνίες πρωτοστατούν αναδεικνύοντας τις αγαπημένες μορφές των τοπικών αγίων. Και τις τελευταίες δεκαετίες του ίδιου αιώνα το φαινόμενο σχεδόν γενικεύεται. Οι απεικονίσεις με τις βράκες και τις φουστανελάδες λειτουργούν σε πολλά επίπεδα και οι νεομάρτυρες γίνονται στοιχεία αναφο-

Αγία Μαρία Μεθυμοπούλα

ράς των τοπικών κοινωνιών, αλλά και στοιχεία κοινωνικής συνοχής, φέρνοντας συχνά στον νου την εποχή που ο Ελληνισμός στηρίχτηκε στις μικρές κοινότητες, στην κοινοτική οργάνωση», ανέφερε σχετικά η κ. Έφη Ψιλάκη.

Μερικά ακόμη εκθέματα ήταν οι έξι μεγάλου μεγέθους εικόνες, φιλοτεχνημένες από τον σπουδαίο Μιχαήλ Δαμασκηνό. Σύγχρονος του Θεοτοκόπουλου και με θητεία στη Βενετία (1577-1582), ο Δαμασκηνός κατάφερε να παντρέψει τον αυστηρό βυζαντινό ρυθμό με την πιο ντελικάτη αναγεννησιακή τέχνη σε ένα μοναδικό μείγμα. Θαυμαστή η «Προσκύνηση των Μάγων», εκεί όπου η βυζαντινή Αγία Οικογένεια και οι Άγγελοι συναντούν μια εντελώς δυτικότερη πομπή προσκυνητών βγαλμένη από τους πίνακες του Τιτσιάνο και του Βερονέζε.

Η έκθεση συνδιοργανώθηκε από την Ιερά Αρχιεπισκοπή Κρήτης και την Περιφέρεια Κρήτης.

[Το άρθρο, σε προσαρμογή του Δημ. Χατζηοδάκη, βασίστηκε σε άρθρα των Αιμίλιου Χαωμπή (εφημερίδα «Καθημερινή», 13.11.2022) και Αργυρώς Μποζώνη (<https://www.lifo.gr/culture/arxaiologia/>, 2.11.2022)]

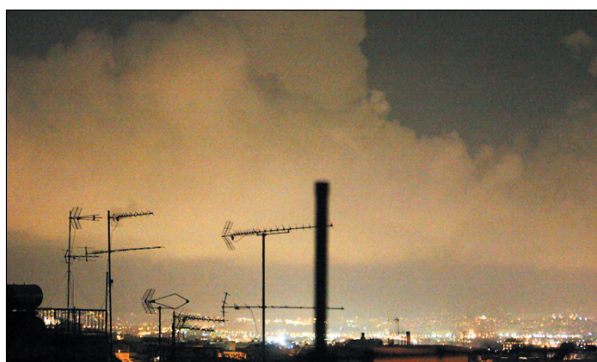

Άγιος Εμμανουήλ

Σε αυτή συνάντησε κανείς μια αναδρομή στην εικονογραφία των νεομαρτύρων, τόσο από την Κρήτη όσο και από άλλες περιοχές

66 Το Λεκανοπέδιο της Αθήνας αναμένεται να υποδεχθεί και πάλι τη γνώριμή του από το 2012 «αιθαλομίχλη», τη θολερή χειμωνιάτικη ατμόσφαιρα με τη δυσάρεστη οσμή, συνήθως καμένου ξύλου, ενίοτε και απροσδιόριστη, με κυρίαρχους ρύπους τα αιωρούμενα σωματίδια, χωρίς να αποκλείονται και άλλοι, ακόμη και καρκινογόνες ουσίες, όπως οι διοξίνες.

Η παρουσία της στο λεκανοπέδιο, όπως και σε άλλα πυκνοκατοικημένα αστικά κέντρα της χώρας, οφείλεται στο μεγάλο πλήθος και στην έντονη χρήση των πολύ ρυπογόνων εστιών καύσης στερεών καυσίμων, όπως τζάκια και ξυλόσομπες, κυρίως λόγω της απαγορευτικής τιμής για πολλά νοικοκυριά του πετρελαίου θέρμανσης, παλαιότερα, και όλων των κλασικών μέσων θέρμανσης (πετρέλαιο, φυσικό αέριο, ηλεκτρικό ρεύμα), εφέτος. Το πρόβλημα είναι οξύτερο, όταν χρησιμοποιούνται επιβλαβή καύσιμα, όπως πλαστικά, μελαμίνες και ξύλα βαμμένα, βερνικωμένα ή εμποτισμένα με χημικά για επιβράδυνση της καύσης.

Συγκριτικά με έναν λέβητα πετρελαίου η χρήση στερεών καυσίμων σε ένα παραδοσιακό τζάκι ή ξυλόσομπά, είναι ενεργειακά πιο σπάταλη, ενώ οικονομικότερη είναι

Η «αιθαλομίχλη» είναι και πάλι εδώ

Γράφει ο
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΧΑΤΖΗΔΑΚΗΣ
Δρ χημικός μηχανικός
(e-mail: dhadjidakis@yahoo.com)

η καύση φυσικού αερίου και βιομάζας (πέλετ) και η χρήση ενεργειακού τζακιού. Όσον αφορά τα αιωρούμενα σωματίδια, τον κύριο ρύπο της «αιθαλομίχλης», συγκριτικά με έναν λέβητα πετρελαίου μόνον ο λέβητας φυσικού αερίου έχει μικρότερες (υποδεκαπλάσιες) εκπομπές. Αντιθέτως, το παραδοσιακό τζάκι και η ξυλόσομπά έχουν εκατονταπλάσιες εκπομπές, το ενεργειακό τζάκι 50 φορές μεγαλύτερες και ο λέβητας βιομάζας επταπλάσιες, με ό,τι αυτό μπορεί να σημαίνει για την ατμοσφαιρική ρύπανση και τη δημόσια υγεία.

Πέρα από την οπτική όχληση, η «αιθαλομίχλη», ανάλογα και με την (κακή) ποιότητα των καυσίμων, προκαλεί

και άλλες οχλήσεις αμέσως αισθητές, αλλά και μακροχρόνιες, εγείροντας θέμα δημόσιας υγείας, ιδίως για τις πιο ευαίσθητες πληθυσμιακές ομάδες (ηλικιωμένοι, πάσχοντες από αναπνευστικές παθήσεις και παιδιά). Σύμφωνα με μια προσωπική έρευνα γνώμης το 2016 στο Λεκανοπέδιο, σε αντιπροσωπευτικό δείγμα 318 ερωτηθέντων (εφημερίδα «Καθημερινή», 11.05.2016) αντελήφθη μια οσμή καμένου ξύλου το 81% (97% στο δυτικό τμήμα του), μια βαριά ή και απροσδιόριστη οσμή το 39% (49% στο δυτικό τμήμα) και ένοιωσε διάφορες οχλήσεις (δυσφορία, αναπνευστικά προβλήματα, πονοκέφαλο, τσοξέμο στα μάτια) στο βόρειο και στο ανατολικό τμήμα το 15%, στο κεντρικό και στο νότιο τμήμα το 25% και στο δυτικό τμήμα το 47%. Οι διαφοροποιήσεις, κατά πάσα βεβαιότητα, οφείλονταν στη διαφορετική ποιότητα των καυσίμων (επιλήψιμων ή μη), ιδίως στο δυτικό τμήμα, κείμενο δυτικά των Δήμων Πειραιά, Αθηναίων και Ν. Φιλαδέλφειας.

Παλαιότερα μέτρα για τον έλεγχο των εστιών καύσης, όπως βραδινές έφοδοι στις κατοικίες για τον έλεγχο της ποιότητας των καυσίμων, έμειναν στα «χαρτιά» ως περιορισμένης αποτελεσματικότητας. Εφέτος, και με την εμπειρία του παρελθόντος, πέρα από την όποια οικονομική στήριξη για τη θέρμανση των νοικοκυριών, θα έπρεπε, από τις αρχές Δεκεμβρίου, τα εμπλεκόμενα με το πρόβλημα υπουργεία να είχαν ήδη ξεκινήσει, σε επίπεδο χώρας, την ενημέρωση του κοινού για τις επιπτώσεις από την κατανάλωση, ιδίως επιλήψιμων, στερεών καυσίμων, «καμπανάκι» για να αποφεύγει να καίει «ό,τι καίγεται». Για το 2012 υπήρχε η δικαιολογία ότι επρόκειτο για πρωτόγνωρο φαινόμενο και το κράτος αιφνιδιάστηκε, κάτι που, προφανώς, εφέτος δεν ισχύει.

«ΣΗΚΩ ΨΥΧΗ ΜΟΥ»!... Εικόνες και μουσικές των προσφύγων του 1922

Κυριακή, 6 Νοεμβρίου 2022

Δραστηριότητες του Συλλόγου μας

**Ίδρυμα της Βουλής των Ελλήνων
για τον Κοινοβουλευτισμό και τη Δημοκρατία
Βασιλίσσης Σοφίας 11
(Είσοδος από την οδό Σέκερη), Κολωνάκι, Αθήνα**

66 Την προκαθορισμένη ημέρα και ώρα, συγκεντρωθήκαμε στην αίθουσα υποδοχής του χώρου εκθέσεων όπου μας υποδέχθηκε ο φύλακας που ανέλαβε τον έλεγχο ταυτοτήτων μας, και στη συνέχεια μας παρέλαβε η ευγενέστατη κυρία Κατερίνα Κατσιγιάννη. Να σημειώσω ότι η επίσκεψή μας έγινε κατ' εξαίρεση και προς διευκόλυνσή μας Κυριακή πρωί, διότι η Έκθεση τις Κυριακές είναι κλειστή.

Στιγμιότυπα από την Έκθεση

Η κα Κατσιγιάννη πρόσφερε στο Σύλλογο μια τσάντα που περιείχε το άλμπουμ της εκθέσεως, έναν πολυτελέστατο και πολύ καταποτιστικό τόμο με πολλά ενδιαφέροντα κείμενα και φωτογραφίες, καθώς και δυο βιβλία εκδόσεις της Βουλής των Ελλήνων το ένα με τίτλο *Αγγελική Χατζημιχάλη*, και το άλλο με τίτλο *Πρόσφυγες στην Ελλάδα 1821-1940, άφιξη, περιθαλψη, αποκατάσταση* με συγγραφέα τον Νίκο Ανδριώτη! Πληροφορηθήκαμε με ευχαρίστηση ότι ο Νίκος Ανδριώτης που είναι γαμπρός της Φουρνής (σύζυγος της Τώνιας Καφετζάκη) και ο οποίος επανειλημμένα είχε την ευγενή καλωσύνη να γράψει άρθρα για τη Εφημερίδα μας, είναι μέλος της Επισημονικής Επιτροπής της Έκθεσης αυτής αλλά και μόνιμος συνεργάτης του Ιδρύματος της Βουλής των Ελλήνων για τον Κοινοβουλευτισμό και τη Δημοκρατία.

Βασικοί άξονες έκθεσης είναι η ζωή πριν το 1922 στη Σμύρνη, την Ιωνία, την Καπαδοκία, τον Πόντο, την Κωνσταντινούπολη και την Προποντίδα, την Ανατολική και τη Βόρεια Θράκη (Ανατολική Ρωμυλία), η Έξοδος, η απώλεια και το τραύμα της προσφυγιάς, η ζωή και η μουσική δημι-

ουργία στη νέα πατρίδα, ο τρόπος με τον οποίο οι δικές μας γενιές τραγούδησαν το συνταρακτικό γεγονός και την προσφυγιά. Τα παραπάνω συνδέονται μεταξύ τους με βασικό άξονα τη μουσική και το τραγούδι, που δημιουργούν τον γενικό καμβά της έκθεσης. Έτσι ο επισκέπτης μπορεί να βρει απαντήσεις σε ερωτήματα όπως: Ποιος είναι ο ρόλος της μουσικής στην ατομική και τη συλλογική ταυτότητα των προσφύγων, και ποια η σημασία της ως κινητήρια δύναμη του προσφυγικού ελληνισμού; Πώς καταγράφονται οι μνήμες της Καταστροφής στα τραγούδια των προσφύγων; Με ποιον τρόπο φτάνουν οι μνήμες έως τις μέρες μας και γίνονται αντιληπτές στην εθνική ζωή και τη μουσική δημιουργία των επιγόνων;

Φωτογραφικά, οπτικοακουστικά και αρχειακά τεκμήρια σημαντικών φορέων διαφύλαξης της ιστορικής μνήμης στη χώρα μας, καθώς και πλήθος τεκμηρίων που συνεισέφεραν τοπικοί σύλλογοι, οργανώσεις και ιδιώ-

Οι Φορηγιώτες και οι Φίλοι τους

τες, συνομιλούν στην έκθεση με σίχους και ποικίλες μελωδίες: μοιρολόγια, παραδοσιακά τραγούδια και χοροί, μικρασιάτικα ρεμπέτικα αλλά και η νεότερη ελληνική μουσική παραγωγή, που επηρεάστηκε από τη μουσική πνοή των προσφύγων.

Η περιήγηση και ξενάγηση της Έκθεσης είχε πολύ με-

Γράφει η:
Ρένα Κανιτάκη-Γιαννοπούλου

Οι 7 πατρίδες των Μικρασιατών

γάλο ενδιαφέρον και μας εντυπωσίασε όλους. Ο πλούτος της έκθεσης μεγάλος, φωτογραφίες, διάφορα κειμήλια, μουσικά όργανα και βιβλία της εποχής, ηχογραφημένα τραγούδια, συγκινητικοί στίχοι και ένα πάλλο έτοιμο να υποδεχθεί μουσικούς για παράσταση. Με συνέπεια η μια ώρα της ξενάγησης να μην είναι αρκετή για να δει κανείς όλες τις λεπτομέρειες. Ακόμα διπλάσιος και τριπλάσιος χρόνος δεν θα ήταν αρκετός.

Ο ξεναγός μας κ. **Γιώργος Σταθακόπουλος**, τον οποίο θέλω να συγχαρώ και να ευχαριστήσω θερμά και γραπτά, ήταν πολύ καταρτισμένος, πολύ μεταδοτικός και πρόθυμος να λύσει κάθε μας απορία και ερώτηση. Δεν περιορίστηκε κατά την ξενάγηση στο στενό σχετικά θέμα της έκθεσης, αλλά επεκτάθηκε σε όλη την ιστορία του Ελληνισμού στην Μικρά Ασία και στα γεγονότα που οδήγησαν στην καταστροφή, καθώς και στα προβλήματα που συνάντησαν οι πρόσφυγες κατά την εγκατάστασή τους στην Ελλάδα. Άλλωστε ο κ. Σταθακόπουλος ανήκει στο τμήμα Εκθέσεων της Βουλής και είναι ένας των συντελεστών της έκθεσης. Στην έκθεση υπάρχει ψηφιακό σχέδιο των Επτά Πατρίδων των Μικρασιατών (βλ.φωτό) που είναι δημιουργημά του.

Προτρέπω τα μέλη μας που δεν μπόρεσαν να συμμετάσχουν στην εκδήλωσή μας αυτή να επισκεφτούν την Έκθεση η οποία διαρκεί ακόμα.

Είθε σε επόμενες τέτοιες επισκέψεις να έχουμε περισσότερη συμμετοχή. Οι εκδηλώσεις αυτές εκτός από τον επιμορφωτικό χαρακτήρα, μας δίνουν την ευκαιρία να συναντηθούμε μεταξύ μας.

Εύχομαι σε όλους καλή και ευλογημένη χρονιά 2023, με υγεία, ειρήνη, αγάπη και προσωπική και οικογενειακή ευτυχία.

ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΘΕΑΤΡΙΚΗΣ ΠΑΡΑΣΤΑΣΗΣ 4/12/2022

66 Μετά από τρία χρόνια, λόγω πανδημίας, πραγματοποιήθηκε η καθιερωμένη και μία από τις αγαπημένες εκδηλώσεις για τα μέλη του συλλόγου μας, παρακολούθηση θεατρικής παράστασης. Την Κυριακή 4 Δεκεμβρίου, επισκεφτήκαμε το «θέατρο» στο Κέντρο Πολιτισμού «Ελληνικός κόσμος» για να παρακολουθήσουμε την παράσταση «Ζορμπάς». Το θέατρο ήταν γεμάτο και η ατμόσφαιρα ζορμπασική. Η συμμετοχή ήταν πολύ ικανοποιητική κι έτσι είχαμε την ευκαιρία να ιδωθούμε και να ανταλλάξουμε ευχές για τις γιορτές και το νέο έτος.

Το έργο, βασισμένο στο εμβληματικό μυθιστόρημα του Νίκου Καζαντζάκη «Βίος και Πολιτεία του Αλέξη Ζορμπά» σε θεατρική διασκευή του Γιάννη Κακλέα και του Γεράσιμου Ευαγγελιάτου και σκηνοθεσία Γιάννη Κακλέα. Τον μυθικό Ζορμπά ενσάρκωσε ο Γιάννης Στάνκογλου. Μαζί του η Όλια Λαζαρίδου στον ρόλο της Μαντάμ Ορτάν, ο Αμιλιανός Σταματάκης στον ρόλο του συγγραφέα, ο Ιβάν Σβιτάιλο στον ρόλο του Μαυραντώνη, η Ηλιάντα Μαυρομάτη στον ρόλο της χήρας και ένας πολυπληθής θίασος ταλαντούχων ηθοποιών και χορευτών.

Ο σκηνοθέτης εμπνεύστηκε από τον πιο πολυμεταφρασμένο σε όλο τον κόσμο Έλληνα συγγραφέα και τον ήρωά του Αλέξη Ζορμπά και έστησε επί σκηνής ένα εντυπωσιακό υπερθέαμα με κορυφαίους στο είδος τους καλλιτεχνικούς συντελεστές, στη μεγαλύτερη θεατρική παραγωγή που έχει γίνει ποτέ για τον μυθικό ΖΟΡΜΠΑ σε μια παράσταση βγαλμένη κατευθείαν από την ελληνική ψυχή.

Σημείωμα σκηνοθέτη:

Το μυθιστόρημα «Βίος και πολιτεία του Αλέξη Ζορμπά» είναι, αναντίρρητα, το διασημότερο έργο του Νίκου Καζαντζάκη, το βιβλίο που τον τοποθέτησε πανηγυρικά στον παγκόσμιο λογοτεχνικό χάρτη. Χάρη στον «Ζορμπά» ο Νίκος Καζαντζάκης κέρδισε μια διεθνή αναγνώριση που δεν α-

ξιώθηκε ποτέ άλλος νεοέλληνας λογοτέχνης. Στο μυθιστόρημα αυτό, ο συγγραφέας μας συστήνει τον πιο εμβληματικό του ήρωα, που ανήκει πιά στον χώρο του μύθου, τον Ζορμπά. Ένα πνεύμα ελεύθερο, ατίθασο, μια ψυχή Διονυσιακή με αχαλίνωτο πάθος για έρωτα και ταξίδια, βαθιά φιλοσοφημένος με μια γήινη σοφία, αρχέγονη, πέρα από συμβάσεις και συντηρητικά κοινωνικά πρότυπα. Η αφήγηση, ως εκ τούτου και η παράστασή μας, εστιάζει στην απρόσμενη και αποκαλυπτική συνάντηση ενός νέου ανθρώπου με βαθιές ανησυχίες και αδιέξοδα που αναζητάει ένα δρόμο για να ζήσει μια ζωή ελεύθερη, με τον Αλέξη Ζορμπά, σε ένα ταξίδι μύησης και αναζήτησης ταυτότητας. Σε ένα ταξίδι με οδηγό μια δαιμονική ψυχή, τον Ζορμπά, που έχει τη δύναμη να

εμφυσήσει το πάθος για μια ζωή γεμάτη μουσική, ηδονή, χορό, έρωτα και φως. Ένας ήρωας-σύμβολο που και σήμερα μας εμπνέει και μας οδηγεί να ζήσουμε μια ζωή πέρα από τις ευνουχιστικές συμβάσεις μια σκληρής καθημερινότητας, να ξεπεράσουμε τους φόβους μας και να κάνουμε ένα γενναίο ταξίδι προς την ελευθερία. Ένας ήρωας που αξίζει να τον έχουμε ως πρότυπο ζωής.

Όπως αναφέρει και ο Νίκος Καζαντζάκης: «Ας του δώσουμε το αίμα μας να ζωντανέψει. Ας κάνουμε ό,τι μπορούμε να ζήσει λίγο ακόμα ο εξάισος αυτός φαγάς, πότης, δουλευταράς, γυναικάς κι αλήτης. Η πιο πλατιά ψυχή, το πιο σίγουρο σώμα, η πιο ελεύθερη κραυγή που γνώρισα στη ζωή μου».

Αυτός είναι κι ο στόχος της παράστασής μας.

Γιάννης Κακλέας

Τελειώνοντας να σημειώσουμε ότι ο Σύλλογός μας δίνει την ευκαιρία στα μέλη και τους φίλους του που αγαπούν το θέατρο, να παρακολουθούν ποιοτικές παραστάσεις με μειωμένο αντίτιμο. Ευελπιστούμε για ακόμα μεγαλύτερη συμμετοχή την επόμενη φορά και ευχόμαστε σε όλους Καλή Χρονιά με υγεία!

Γεωργία Εμμ. Κανιτάκη

Επίλογος στον εορτασμό των 200 χρόνων από την Ελληνική Επανάσταση του 1821 Η ΑΓΡΟΙΚΙΑ ΜΕ ΤΑΒΑΝΙ ΤΟΥΡΚΙΚΟΥ ΠΛΟΙΟΥ ΠΟΥ ΑΙΧΜΑΛΩΤΙΣΤΗΚΕ ΣΤΗ ΣΠΙΝΑΛΟΓΚΑ ΚΑΙ Ο ΜΠΟΥΡΑΝΤΑΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Είναι γνωστό ότι στην Ελληνική ύπαιθρο, υπάρχουν πολλές αγροικίες ή αγροτόσπιτα, χτισμένα από τον προηγούμενο αιώνα ή και παλαιότερα, αρχές του 19ου.

Στην περιοχή της Ανατολικής Κρήτης συναντούμε πολλές τέτοιες αγροικίες. Άλλες σε καλή κατάσταση, άλλες ερειπωμένες. Είχαν συνήθως ένα ή δύο δωμάτια με χαμηλές πόρτες και μικρά ή καθόλου παράθυρα (παλεθούρες, πέτρινες εσοχές) για λόγους ασφαλείας. Οι νοικοκύρηδες πρόγονοί μας αφού δουλεύανε “από νύχτα ως νύχτα” όταν τα χωράφια ήταν μακριά από το σπίτι τους, χτίζανε μικρά σπιτάκια όπου έμεναν και αποθήκευαν τα εργαλεία τους. Σε αυτά τα οικήματα υπήρχαν μόνο τα στοιχειώδη μέσα επιβίωσης, το τζάκι, ένα κρεβάτι πέτρινο (το γιατάκι) με στρώμα από άχυρα ή μαζόχορτα και πέτρινο τραπέζι.

Στον εξωτερικό χώρο ενίοτε έχτιζαν τον ξυλόφουρνο και δεξαμενή ομβρίων υδάτων, ενώ απαραίτητα ήταν και τα μαντριά για τα ζώα και φυσικά ο κήπος, ο μπαξές. Η στέγη φτιαχόταν με τον παραδοσιακό τρόπο του «λιακού», δηλαδή πρώτα έμπαιναν τα πάτερα (τα μεγάλα δοκάρια που συγκρατούν τη στέγη) και στη συνέχεια στο κάτω στρώμα έφτιαχναν το ταβάνι από ξύλο (συνήθως κέδρου, εάν υπήρχε) ή καλάμια ή μικρόσχημες λεπτές σανίδες (τάβλες), μετά κάθετα έμπαιναν λανόκλαδα κέδρου, ή ασπιλάθου, από πάνω φύκια και μετά αργιλόχωμα (ή δωματοχώμα, ειδικό χρώμα για τα δώματα) ως σκεπή. Σε αρκετές όμως περιπτώσεις η σκεπή ήταν από κεραμίδι. Τέτοιες αγροικίες χτίστηκαν πολλές στο νησί της Ελούντας (Σπιναλόγκα) καθώς και σ’ όλη την επαρχία Μιραμπελλού.

ΑΓΡΟΤΟΣΠΙΤΟ ΜΕ ΤΑΒΑΝΙ ΑΠΟ ΤΟ ΤΟΥΡΚΙΚΟ ΠΛΟΙΟ

Μια τέτοια αγροικία υπάρχει στην περιοχή από την Πλάκα προς Φουρνή, σε μια τοποθεσία που λέγεται “Μπαμπούρι!”. Η αγροικία αυτή με ξυλόφουρνο στην αυλή και μαντριά, μαζί με τον περιβάλλοντα αγρό, ανήκε στον Γεώργιο Μπουραντά (1835-1930), γεωργό από τις Πίνες και στη συνέχεια παραχωρήθηκε στο γιό του Νικόλαο Μπουραντά (1880-1971) και μέχρι πριν μερικά χρόνια ήταν ιδιοκτησία του Ναπολέοντος Μπουραντά, γιού του Νικόλαου και εγγονού του Γεωργίου. Το **ιδιαιτέρως χαρακτηριστικό της είναι ότι τα ξύλα, πάτερα ή δοκάρια και το ταβάνι, στα οποία στηρίζεται η κεραμοσκεπή της, προέρχονται από τα ξύλα του τουρκικού καραβιού, που αιχμαλωτίστηκε από τους Κρήτες Επαναστάτες στην Ελούντα το Μάρτιο του 1897!** Η πληροφορία προέρχεται από τον αξιωματικό Εμμανουήλ Νικ. Μπουραντάκη (1917-2011) γιό του Νικ. Γ. Μπουραντά και εγγονό του Γεωργίου, ο οποίος στα παιδικά του χρόνια εργαζόταν οικογενειακά στα γύρω κτήματά τους και έμενε εκεί με τους παππούδες του. Τα αναφερόμενα εδώ ξύλα του αιχμαλωτισθέντος Τουρκικού καραβιού, δόθηκαν μαζί με άλλα είδη, τιμητικά, ως επιβράβευση κατά προτεραιότητα, κατά τη διανομή των λαφύρων στην οικογένεια του Γεωργίου Μπουραντά, μετά το διαμελισμό (διάλυση) του καραβιού, για τη θυσία του γιού του Ιωάννη Μπουραντά, που σκοτώθηκε κατά τη διάρκεια της μάχης κατάληψής του. Στη μάχη αυτή σκοτώθηκε και ο Γεώργιος Ζερβός από την Ελούντα και μάλιστα

Εικόνα 1. Διακρίνονται οι εγκοπές από την κουπαστή και ξύλο, πιθανώς από το κατάρτι.

Εικόνα 2. Εδώ εγκοπές από την κουπαστή ή πολεμιστρες.

από την ίδια σφαίρα. Πρόκειται για ξύλα προφανώς από την κουπαστή ή πολύ πιθανό να είναι πολεμιστρες (τα δοκάρια φέρουν και εγκοπές της κουπαστής, αλλά μπορεί να είναι και πολεμιστρες όπου τοποθετούσαν τα τυφέκια ή κανόνια), τα κατάρτια και τις πλευρές ή της καμπίνας του κυβερνήτη (οι σανίδες), όπως διακρίνονται στις φωτογραφίες (βλ. εικόνες 1, 2 και 3)². Συνεπώς η εν λόγω αγροικία χτίστηκε αμέσως μετά τα χρόνια εκείνα.

Η ΑΙΧΜΑΛΩΣΙΑ ΤΟΥ ΠΛΟΙΟΥ ΚΑΙ Η ΜΑΧΗ ΣΤΟ ΝΗΣΙ ΕΛΟΥΝΤΑΣ

Σε όλη τη διάρκεια του προηγούμενου αιώνα και μέχρι τις μέρες μας, η παράδοση για τη μάχη στο Νησί, τους αγωνιστές **Ιωάννη Μπουραντά** και **Γεώργιο Ζερβό** και το Τουρκικό καράβι, κρατήθηκε ζωντανή στην ευρύτερη περιοχή μας, τόσο με τον προφορικό όσο και με το γραπτό λόγο. Από την παιδική μου

Εικόνα 3. Ξύλα από κατάρτι, κουπαστή και καμπίνας (:).

ηλικία θυμάμαι τις διηγήσεις του παππού μου Ιωάννη Χ. Κ. Λουκάκη από τις Πίνες, που έλαβε μέρος στη μάχη, για το «Στρατηγείο» του Αριστοτέλη Κόρακα στον «πόρο» του Βρουχά³ που βομβάρδισε τη Σπιναλόγκα το Φεβρουάριο του 1897, τα μετερίζια των Ελουδιανών και Πινιωτών στον Πετσοφά, στη Ρομπόλα και Αγ. Παρασκευή, άμα τη αφίξει του Τουρκικού πλοίου και τις σφαίρες από την απέναντι πλευρά του Νησιού να πέφτουν στα τυφλά δίπλα τους, τους επαναστάτες που κατέφθασαν από την Κριτσά, το Αβδού και άλλα μέρη. Στα γεγονότα αυτά αναφερόταν και ο προαναφερθείς Εμμανουήλ Ν. Μπουραντάκης, σε διηγήσεις του, που άκουγε από πολεμιστές, αυτόπτες μάρτυρες της μάχης, τον Μιχαήλ Κατσαρά και Λεωνίδα Φιορέτζη, κ. ά. κατοίκους Πινών. Στη Φουρνή η πολεμική αυτή επιτυχία αντικατοπτριζόταν στο πρόσωπο του γενναίου οπλαρχηγού Μιχαήλ Ν. Γραμματικάκη, ο οποίος ήταν επικεφαλής της ομάδας των επαναστατών και κατέγραψε «δία χειρί» σε σημειώσεις του τα γεγονότα και την εξέλιξη της μάχης. Τις πληροφορίες αυτές του οπλαρχηγού δημοσίευσε αργότερα το 1940 στο Περιοδικό «Δρῆρος», ο λαογράφος Μανόλης Πιτυκάκης (1898-1981), σε άρθρο του με τίτλο «Η αιχμαλωσία ενός Τουρκικού πλοίου στη Σπίνα-Λόγκα⁴», ο δε Νικόλαος Ζερβογιάννης (1909-1999) παρέθεσε αυτούσιο το άρθρο αυτό στο βιβλίο του *Η Ιστορία της Φουρνής*⁵. Αλλά και ο κ. Μανόλης Μακράκης, Προϊστάμενος της Α' Βάθμιας Εκπαίδευσης Λασιθίου, παραθέτει στα βιβλία του *Ελούντα*⁶ και *Ελούντας Γένη*⁷ στοιχεία αρκούντως ενδιαφέροντα, από το Ιστορικό αρχείο Κρήτης, για την «Εκθεση της εν Σπιναλόγκα μάχης».

✉ ΣΥΝΕΧΕΙΑ στην 6η σελ.

Χριστόφορος Χαραλαμπάκης:

Ο πρώτος λασσιθιώτης Ακαδημαϊκός της Ακαδημίας Αθηνών

Μια ιστορική στιγμή για τα ελληνικά γράμματα καταγράφηκε στις 20 Οκτωβρίου 2022, καθώς η Ολομέλεια της Ακαδημίας Αθηνών εξέλεξε τακτικό μέλος της στην έδρα της ελληνικής γλωσσολογίας τον κ. Χριστόφορο Χαραλαμπάκη, ομότιμο καθηγητή γλωσσολογίας του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών (ΕΚΠΑ).

Η σημασία της εκλογής έγκειται στο ότι η εν λόγω έδρα παρέμενε κενή από το 1941, όταν και απεβίωσε ο προκάτοχός του, και «πατέρας» της ελληνικής γλωσσολογίας, Γεώργιος Χατζιδάκης.

Η εκλογή αποτελεί αναγνώριση και επιβράβευση του εντυπωσιακού σε ποσότητα και ποιότητα έργου του σε ποικίλους κλάδους της γλωσσολογίας, με επίκεντρο τη διαλεκτολογία, τη λεξικογραφία, την εκπαιδευτική γλωσσολογία, τη γλώσσα και το ύφος νεοελλήνων λογοτεχνών.

Αποκορύφωμα του επιστημονικού του έργου είναι η σύνταξη και επιμέλεια του Χρηστικού Λεξικού της Νεοελληνικής Γλώσσας, ύστερα από ανάθεση από την Ακαδημία το 2003.

«Υψίστη τιμή η εκλογή μου»

Ο νεοεκλεγείς ακαδημαϊκός, ο πρώτος λασσιθιώτης, δήλωσε: «Η εκλογή μου ως ακαδημαϊκός στην κενή από το 1941 θέση της γλωσσολογίας, όταν μάλιστα η Τάξη Γραμμάτων και Τεχνών με πρότεινε ομόφωνα στην Ολομέλεια, δεν αποτελεί μόνο ύψιστη τιμή, αλλά πολλαπλασιάζει παράλληλα τις ευθύνες μου για την απρόσκοπτη έκδοση του Ιστορικού Λεξικού και τις τακτικές αναθεωρήσεις του Χρηστικού Λεξικού, το οποίο πρέπει να κρατηθεί ζωντανό και επίκαιρο και να αντικατοπτρίζει την εκφραστική ζωντανία και τον δυναμισμό της νεοελληνικής γλώσσας.»

Σύντομο βιογραφικό

Γεννήθηκε το 1948 στην Ανατολή Ιεράπετρας της Κρήτης. Είναι πτυχιούχος της Φιλοσοφικής Σχολής του ΕΚΠΑ (1971). Υπήρξε υπότροφος του Ιδρύματος Κρατικών Υποτρο-

Γράφει ο Δημ. Χατζιδάκης

Δρ Χημικός Μηχανικός

(dhadjidakis@yahoo.com)

φιών καθ' όλη τη διάρκεια των σπουδών του. Συνέχισε μεταπτυχιακές σπουδές στο Πανεπιστήμιο της Χαϊδελβέργης και αυτό της Κολωνίας, στο οποίο ανακηρύχθηκε διδάκτορας της Φιλοσοφικής Σχολής του (1976).

Σταδιοδρομία

Διετέλεσε συντάκτης του Ιστορικού Λεξικού της Ακαδημίας Αθηνών (1977-1983), έκτακτος καθηγητής (1982) και καθηγητής πρώτης βαθμίδας (1983-1993) στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Κρήτης. Μετακλήθηκε στο Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης (1993-2000) και στη συνέχεια (2000-2015) μετακινήθηκε στον Τομέα Γλωσσολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής του ΕΚΠΑ. Το 1998 εξελέγη από τη Σύγκλητο της Ακαδημίας Αθηνών Διευθυντής του Κέντρου Συντάξεως του Ιστορικού Λεξικού. Δίδαξε, ως επισκέπτης καθηγητής, σε 6 ελληνικά και ξένα Πανεπιστήμια και έδωσε σειρά διαλέξεων σε 45 Πανεπιστήμια του εξωτερικού. Επέβλεψε 11 διδακτορικές διατριβές και έλαβε μέρος σε 15 Ερευνητικά προγράμματα, τα περισσότερα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ανήκει ή ανήκε στην Εκδοτική Επιτροπή 16 επιστημονικών περιοδικών.

Ξένες γλώσσες

Γερμανικά, Αγγλικά, Γαλλικά, Ιταλικά, Ισπανικά. Διδάχτηκε τη Γραμμική γραφή Β και πα-

ρακολούθησε μαθήματα της αρχαίας Θρακικής, της Φρυγικής και της Αβεστικής (αρχαίας Περσικής).

Σημαντικές θέσεις

Μεταξύ άλλων θέσεων, διετέλεσε ή διατέλει Πρόεδρος του Ανωτάτου Συμβουλίου των Ευρωπαϊκών Σχολείων, Εθνικός εμπειρογνώμονας για τη γλωσσική τεχνολογία στην αρμόδια Επιτροπή της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ισόβιο μέλος του Ριζαρείου Ιδρύματος.

Βραβεύσεις και τιμητικές διακρίσεις

Είναι επίτιμος διδάκτορας του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης, επίτιμος καθηγητής του Πανεπιστημίου Βουκουρεστίου και ισόβιο μέλος και Πρόεδρος (2019) του Ριζαρείου Ιδρύματος.

Έχει λάβει πλήθος βραβεύσεων και τιμητικών διακρίσεων, όπως αυτές από την Παγκρητική Ένωση Αμερικής, τον Σύνδεσμο Κρητών Επιστημόνων, την Εταιρεία Συγγραφέων, τον Πάπα και Πατριάρχη Αλεξανδρείας και Πάσης Αφρικής κ. κ. Θεόδωρο τον Βα και την Ιερά Επαρχιακή Σύνοδο της Εκκλησίας της Κρήτης.

Συγγραφικό έργο

Οι δημοσιεύσεις του ανέρχονται σε 550, με τις πρωτότυπες ερευνητικές εργασίες του να υπερβαίνουν τις 200. Ξεχωρίζουν 65 έρευνες για τη νεοελληνική διαλεκτολογία. Ασχολήθηκε ερευνητικά με τις τρεις μεγάλες νεοελληνικές διαλέκτους (κρητική, κυπριακή, ποντιακή) και την κατωιταλική, όπως και με αρκετά ιδιώματα (βορειοελλαδικά, Θράκης, πελοποννησιακά, Κυθήρων, Καρπάθου). Έχει συγγράψει 15 βιβλία.

Πηγές: 1. <https://www.in.gr/2022/10/21/greece/o-xristoforos-xaralampakis...>

2. <https://www.protothema.gr/greece/article/1298552/>

3. Προσωπική επικοινωνία με τον Ακαδημαϊκό

Επίλογος στον εορτασμό των 200 χρόνων από την Ελληνική Επανάσταση του 1821 Η ΑΓΡΟΙΚΙΑ ΜΕ ΤΑΒΑΝΙ ΤΟΥΡΚΙΚΟΥ ΠΛΟΙΟΥ ΠΟΥ ΑΙΧΜΑΛΩΤΙΣΤΗΚΕ ΣΤΗ ΣΠΙΝΑΛΟΓΚΑ ΚΑΙ Ο ΜΠΟΥΡΑΝΤΑΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

☞ ΣΥΝΕΧΕΙΑ από την 5η σελ.

Στη συνέχεια παραθέτουμε εδώ μια περιληψή της μάχης αυτής από το προαναφερθέν άρθρο του Μ. Πιπυκάκη. Σε ορισμένα σημεία παρεμβάλλουμε λεπτομέρειες από την προφορική παράδοση στις Πινές.

Το πλοίο αυτό, αγνώστου (σ' εμάς) ονόματος, ήταν ιστιοφόρο τύπου Βρατσέρα, 80 τόνων με βοηθητική λέμβο και προερχόταν από το Ηράκλειο. Εστάλη στις 9 Μαρτίου από την Τουρκική Στρατιωτική Διοίκηση Ηρακλείου⁸, μετά το βομβαρδισμό της Σπιναλόγκας από τον Αριστοτέλη Κόρακα στις 27 Φεβρουαρίου 1897, φορτωμένο με πυρομαχικά, οβίδες, όπλα Μαρτίνι, φυσέκια και τρόφιμα κάθε είδους (καφέδες, ζάχαρη, ρύζι, αλεύρι κλπ.), είδη ρουχισμού (μπασουμάδες⁹) ακόμη και καυσόξυλα, όλα προορισμένα για τους κατοίκους της Σπιναλόγκας οι οποίοι αριθμούσαν 250 μουσουλμανικές οικογένειες υπερασπιζόμενες από 200 στρατιώτες και 2 τηλεβόλα¹⁰.

Φτάνοντας στη Σπιναλόγκα, έριξε άγκυρα μπροστά στο φρούριο, αλλά η σφοδρή θαλασσοταραχή το παρέσυρε στη θέση «Βαθύ», προς το Σκίσμα, όπου και αγκυροβόλησε. Αμέσως το πλήρωμά του μαζί με 70 στρατιώτες και άλλους τόσους άταχτους, σταλμένους από το διοικητή του φρουρίου, βγήκε στην ακτή και οχυρώθηκε σε μια μάντρα και τους τριγύρω βράχους προς επιτήρηση και προστασία του πλοίου, σε περίπτωση που οι επαναστάτες θα προσπαθούσαν να το καταλάβουν. Οι Ελουδιανοί παρακολουθούσαν όλες αυτές τις κινήσεις, αλλά επιθυμεί διέθεταν λίγους ενόπλους, την τρίτη μέρα ειδοποίησαν τον οπλαρχηγό της Φουρνής Μιχαήλ Ν. Γραμματικάκη για ενίσχυση, επικειμένης επιθέσεως κατά του πλοίου. Εκείνος, σε συνεργασία με το Μιχαήλ Σφακιανάκη, ειδοποίησε τους κατοίκους της Νεάπολης, Χουμεριάκου και Λιμνών και άλλων περιοχών, ότι την άλλη μέρα θα πήγαιναν να χτυπήσουν τους Τούρκους στο Νησί κι αν πετύχαιναν, θα καταλάμβαναν το πλοίο. Την επόμενη μέρα 10 Μαρτίου ξεκίνησαν από τη Φουρνή ο Γραμματικάκης, με 30 άνδρες για την Ελούντα. Από τις Πινές ακολούθησαν περίπου 15 επαναστάτες (μεταξύ των οποίων και ο Ιωάννης Μπουραντάς) και όταν έφθασαν στην Ελούντα προστέθηκαν περί τους 30-40 Ελουδιανοί. Στην Επάνω Ελούντα ο Γραμματικάκης συμβουλευτήκε το Χατζή Χρόνη Μαυρομάτη, παλιό αγωνιστή της περιόδου 1866-78 με ικανή πολεμική πείρα και γνώστη των λεπτομερειών του εδάφους για τη διεξαγωγή της επιχείρησης. Ο Μαυρομάτης, παρ' ότι ήταν άρρωστος στο κρεβάτι και με σοβαρό πρόβλημα στην όρασή του, έδωσε τις κατάλληλες συμβουλές και συνέβαλε στην επιτυχία της επίθεσης, καταστρώνοντας το του εξής σχέδιο: Πρώτον, επειδή η δύναμη του αποσπάσματος ήταν τριπλάσια από τους επαναστάτες, συμβούλευσε να μη γίνει επίθεση, αν δεν έρθουν ενισχύσεις. Στήριξε δε τη γνώμη του στο ότι οι Τούρκοι ήταν αμυνόμενοι και προκεκαλυμμένοι καλά σε οχυρές θέσεις, ενώ οι επαναστάτες ήταν ακάλυπτοι και με ατελέστερο οπλισμό¹¹. Δεύτερο, έδωσε στον Γραμματικάκη ένα «σχέδιο επιχειρήσεως» το οποίο συνετέλεσε «κατά πρώτον λόγον» στην επιτυχία της μάχης και στις ελάχιστες απώλειες που είχαν οι επιτιθέμενοι. Σύμφωνα με το σχέδιο τούτο, ο Γραμματικάκης έστειλε στους απέναντι και Β.Δ. της Σπιναλόγκας βράχους στη θέση «Μεγάλο Κριό» δέκα άνδρες, με εντολή να περιφέρονται διαρκώς πίσω από τους βράχους, χωρίς να διακρίνονται καλά από το φρούριο παρά μόνο τα κεφάλια τους, δίνοντας την εντύπωση ισχυρής δυνάμεως. Επί πλέον τους συνέστησε να μην «απαντήσουν», ακόμη κι αν δεχόταν κανείς μέσα από το φρούριο.

Η υπόλοιπη δύναμη των επαναστατών επιτέθηκε σε τάξη μάχης στους ταμπουρωμένους Τούρκους και πλησίασε σε απόσταση 500-600 μέτρων, οπότε η μάχη γενικεύτηκε πεισματώδης. Οι επαναστάτες προχωρούσαν διαρκώς και κατόρθωσαν να πλησιάσουν τους Τούρκους σε απόσταση μόλις 200 μέτρων, όπου βρήκαν ασφαλγή προκαλύμματα πίσω από τους βράχους. Ταυτόχρονα μια μικρή δύναμη με τη σημαία, προχώρησε από το βορινό μέρος του νησιού και χάρη στις πτυχώσεις του εδάφους, μπόρεσε να προχωρήσει και να έρθει πίσω από τους αμυνόμενους Τούρκους, οι οποίοι δεν την έβλεπαν περί τα 1000 τόσα μέτρα. Αλλά αν η δύναμη αυτή δεν ήταν ορατή από το τουρκικό απόσπασμα, διακρινόταν όμως καθαρά από το φρούριο. Ο εκεί αξιωματικός, παρακολουθώντας τη μάχη με το τηλεσκόπιο και θεωρώντας τις κινήσεις αυτές ως προσπάθεια υπερφαναγγίγης του αποσπάσμάτος του, διέταξε με σαλπίσματα από το φρούριο την υποχώρησή του. Οι Τούρκοι υποχώρησαν και απωθήθηκαν προς τη Σπιναλόγκα, οι επαναστάτες κατέλαβαν τη μάντρα και τις θέσεις τους. Το πλοίο ήταν τώρα «εκτός βολής» και ο Γραμματικάκης διέταξε 5-6 άνδρες (Ελουδιανούς), που είχαν ναυτικές γνώσεις και ανέβηκαν στο πλοίο, οδηγώντας το στο Σκίσμα. Τότε ορισμένοι από τους επαναστάτες, οι πιο ανυπόμονοι, βλέποντας πως ο αντικειμενικός σκοπός της μάχης εκπληρώθηκε, εγκατέλειψαν αυθαίρετα τις θέσεις τους, τρέχοντας προς το πλοίο. Εκείνη τη στιγμή κατέφθαιναν και οι ενισχύσεις από τη Νεάπολη με τον Καπετάν Φρουδά, από τις Λίμνες με τον Καπετάν Γιάννη κι από το Χουμεριάκο με τους Χαβάκη και Μουρελλοδημήτρη, λίγοι όμως έφτασαν μέχρι το μέρος που κρατούσαν οι επαναστάτες, γιατί οι περισσότεροι παρασύρθηκαν από τους πρώτους προς το Σκίσμα, όπου είχε αράξει το πλοίο.

Και ενώ η μάχη έδειχνε προς το τέλος της με εμφανή τη νίκη των χριστιανών, ο αξιωματικός του φρουρίου παρακολουθώντας όλες αυτές τις κινήσεις και βλέποντας, αφενός την κατάληψη του πλοίου και αφετέρου ότι στις θέσεις τους απόμειναν μόνο λίγοι επαναστάτες, διέταξε, με σαλπίσματα, το σταμάτημα της υποχώρησής των Τούρκων και την ενέργεια αντεπίθεσης. Αλλά οι άταχτοι του τουρκικού αποσπάσματος δε συμμορφώθηκαν με τη διαταγή του Φρουράρχου και συνέχισαν την υποχώρηση προς Σπιναλόγκα κι έτσι η αριθμητική αναλογία των αντιπάλων δεν αυξήθηκε σοβα-

ρά εις βάρος των χριστιανών.

Πράγματι οι Τούρκοι στρατιώτες αντεπιτιθέμενοι, προσπάθησαν να εκποτίσουν τους επαναστάτες από τη μάντρα και να ξαναπιάσουν τις πρώτες τους θέσεις. Αλλά οι επαναστάτες, οχυρωμένοι σταθερά στη μάντρα και τους γύρω βράχους, τους αναχαίτισαν, απωθώντας τους και καθλώνοντάς τους στη θέση «Γύργος», κοντά στην εκκλησία του Αγ. Ιωάννη Χρυσοστόμου, επί του βορειότερου μέρους του Νησιού προς Σπιναλόγκα – που ακόμη και σήμερα διασώζεται και υπάρχουν δείγματα οχύρωσης¹² – και σε απόσταση 500 περίπου μέτρων. Άρχισε τότε μια σφοδρή μάχη, με τους καπνούς της μαύρης πυρίτιδας από τις βολές των όπλων να προδίδουν τις θέσεις εκάστου των μαχομένων.

Τη μάντρα κρατούν ο αρχηγός Μιχαήλ Γραμματικάκης, Ιωάννης Μπουραντάς, Γεώργιος Ζερβός, Μιχαήλ Κατσαράς¹³, Εμμανουήλ Δεμέτζος, Λεωνίδας Φιορέτζης, Ιωάννης Κλωντζάκης και μερικοί άλλοι. Ο Γραμματικάκης διέταξε επίθεση. Τα τουφέκια «άναψαν» και ο Δεμέτζος με το Φιορέτζη έκαναν την πρώτη εξόρμηση κατά του αποσπάσματος. Ακολουθούσε ο Μπουραντάς και ξοπίσω του ο Ζερβός, μα μόλις έβγαινε από τη μάντρα, μια σφαίρα Μαρτίνι βρήκε το Μπουραντά στο στήθος, πέρασε διαμπερώς και τραυμάτισε το Ζερβό στο χέρι και το στήθος, καθώς ερχόταν πίσω από το Μπουραντά. Ο τελευταίος, χάνοντας τις αισθήσεις του έπεσε ανάσκελα στο έδαφος και ο Κατσαράς του φώναξε:

– Απάνω σου μαωρέ Γιάννη! Στάσου ορθό!

Αλλά ήταν ήδη νεκρός! Η επίθεση γενικεύτηκε. Οι Τούρκοι απωθήθηκαν και υποχώρησαν προς το φρούριο. Ωστόσο περισσότεροι από 500 ένοπλοι χριστιανοί κατάλαβαν θέσεις στις απέναντι κορυφογραμμές. Ο Μπουραντάς μαζί με το Ζερβό αιμόφυρτοι, μεταφέρθηκαν αρχικά στις πλακούρες των βράχων στον προμαχώνα, όπου το αίμα έπηξε και διατηρούνταν πάνω στις πλάκες για 25 περίπου χρόνια. Η μάχη τέλειωσε και η νίκη έστεψε τα πρόσωπα και τα όπλα των Κρητών επαναστατών. Δε γνωρίζουμε τις απώλειες στους άνδρες του τουρκικού αποσπάσματος.

Άρχισε όμως να βραδιάζει και μετά την υποχώρηση των Τούρκων, οι επαναστάτες αποσύρθηκαν κι αυτοί από τις θέσεις τους κι ήρθαν στο Σκίσμα, χωρίς να ενοχληθούν πλέον από τους Τούρκους. Πήραν τότε οι Πινιώτες το σκοτωμένο χωριανό τους και οι Ελουδιανοί τον πληγωμένο δικό τους¹⁴ και τους μετέφεραν στο Σκίσμα, όπου ο γιατρός Ν. Σέργιος, που είχε έρθει επίτηδες από τη Νεάπολη, περιποιήθηκε τις πληγές του Ζερβού, ο οποίος τελικά υπέκυψε στα τραύματά του την επομένη. Και ο μεν Μπουραντάς τάφηκε στις Πινές, στο κοιμητήριο του Αγ. Ιωάννου, όπου ήρθε ειδικό άγημα Κρητών επαναστατών και απέδωσε τιμές, ενώ κατόπι προσφέρθηκε και νεκρικό δείπνο, το γνωστό «περιδίπνον» ή «μακρία», στο σπίτι του πατέρα του¹⁵. Ο δε Ζερβός τάφηκε στο παλιό κοιμητήριο του Αφέντη Χριστού στην Επάνω Ελούντα, πιθανώς με τιμές από το ίδιο άγημα. (Κατά την τοπική παράδοση ήταν αρραβωνιασμένος). Περί το 1960 ο εφημέριος του χωριού Ζαχαρίας Μαυρικάκης έκανε ανακομιδή των λειψάνων του και τα μετέφερε, μαζί με άλλα, στο κοιμητήριο του Αγ. Γεωργίου¹⁶.

Ακολούθησε το άδειασμα του πλοίου από το πλούσιο σε πολεμοφόδια και τροφές περιεχόμενό του και η εναποθήκεσή του σε πρόχειρες αποθήκες και γίνθηκε σύσκεψη για την τύχη του σκάφους. Μπορούσαν βέβαια να το κρατήσουν σαν λάφυρο, αλλά μεσολάβησε κάτι, που ανάγκασε τους επαναστάτες να το καταστρέψουν: Στον «Πόρο» ήταν αγκυροβολημένα τρία πολεμικά ένα Αγγλικό, ένα Γαλλικό κι ένα Ρωσικό. Από τα καταστρώματά τους οι άνδρες παρακολουθούσαν όλη μέρα τις φάσεις της μάχης.

Βράδυ-βράδυ μια βάρκα ξεκίνησε από τη Σπιναλόγκα και πήγε σ' αυτά. Οι επαναστάτες που παρακολουθούσαν κάθε κίνηση, κατάλαβαν το σκοπό της επίσκεψης τούτης και φοβούμενοι ότι τα ξένα πολεμικά θα αξίωναν την επιστροφή του πλοίου, προτίμησαν να το καταστρέψουν, εκτός μιας βάρκας του, την οποία αφιέρωσαν στην Εκκλησία του Αγ. Γεωργίου, στην Ελούντα. Όταν την άλλη μέρα πληροφορήθηκαν από τους διερμηνείς των πλοίων, ότι η απάντηση των Κυβερνητών προς το αίτημα των Τούρκων ήταν αρνητική και ότι τούτοι θεωρούσαν απόλυτα νόμιμη την κατοχή του πλοίου από τους Επαναστάτες, οι οποίοι το κατέλαβαν ύστερα από μάχη, μετάνιωσαν βέβαια, μα ήταν πια αργά.

Την επομένη της μάχης (12 Μαρτίου) άρχισε η διανομή των λαφύρων στους επαναστάτες και τους λοιπούς κατοίκους, που βρέθηκαν στο Σκίσμα. Δόθηκε δε διπλάσιο μερίδιο από τις τροφές και τα άλλα είδη στις οικογένειες των θυμάτων Μπουραντά και Ζερβού. Στη συνέχεια το πλοίο καταστράφηκε και διαλύθηκε. Στην οικογένεια του Γεωργίου Μπουραντά δόθηκε εξαιρετικώς, τιμητικά για τη θυσία του γιου του Ιωάννη, ένα τμήμα από την κουπαστή, κατάρτια, πλευρά κλπ. τα οποία και χρησιμοποιήθηκαν για την ανέγερση της αγροικίας στο «Μπαμπούρι», όπως αναφέραμε στην αρχή και των οποίων φωτογραφίες παρουσιάζουμε εδώ. Πιθανώς δόθηκε ανάλογο μερίδιο τιμητικά και στην οικογένεια του Ζερβού, ουδεμία όμως πληροφορία διαθέτουμε επ' αυτού.

Τις οβίδες από το πλοίο σ' ένα σεβαστό αριθμό έστειλαν στο στρατόπεδο των Αρχαίων και χρησιμοποιήθηκαν αργότερα εναντίον του φρουρίου του Ηρακλείου¹⁷.

Ο ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΠΟΥΡΑΝΤΑΣ (αντί επιλόγου)

Από τα παραπάνω επιβάλλεται μια σκιαγράφηση, έστω με πλείστα κενά, του προσώπου του Ιωάννη Μπουραντά, που έπεσε μαχόμενος ηρωικά «υπέρ πίστεως και πατριδος». Γεννημένος το 1868 ή 1870¹⁸ στις Πινές, ήταν ο δευτερότοκος γιος του Γεωργίου Μπουραντά, όπως προαναφέραμε. Στις διηγούμενες των συμπολεμιστών του, αναφέρεται υψηλό αναστήματος, ατρόμητος και γενναίος. Το γεγονός ότι τάσσεται δεύτερος στη σειρά μετά τον οπλαρχηγό Μιχαήλ Γραμματικάκη, στη μάντρα απ' όπου έγινε η εξόρμηση κατά του τουρκικού αποσπάσματος, δηλώνει πάν' απ' ό-

λα την εκτίμηση της στρατηγικής του ικανότητας, τόλμης και ανδρείας του. Και εδώ συνοψίζονται, ζωντανεύουν και διακινούνται όλα τα ελλείποντα σε μας χαρακτηριστικά της προσωπικότητάς του, όπως εκφράστηκαν και στο «δημόδη λόγο», τη μαντινάδα που κυκλοφόρησε και διαδόθηκε αμέσως μετά τη θυσία του:

«Πουλιά μη κελαηδήσετε
μπλιο σας στον Άη Γιάννη,
γιατί σκοτώσαν το Γιωργίό
και το Μπουραντογιάννη».

Διότι η αληθινή ανδρεία προβάλλεται σαν βασική και θεμελιακή αρετή της ανθρώπινης προσωπικότητας. Σε μιαν εποχή άκρως αντιρωμική σαν την εποχή μας, όπου οι αρετές και οι αξίες μηδενίζονται, αντί να διδάσκονται, υποταγμένες στο κέρδος, το ατομικό «συμφέρον» και στην ομογενοποίηση μιας τεράστιας αγοράς, η θυσία αυτών των ολίγων γράφτηκε με ανεξίτηλα γράμματα, στο Πάνθεον των Αθανάτων ηρώων της «πολυθυσίμου Κρήτης¹⁹». Εάν θέλουμε, μπορούμε να διδαχτούμε πολλά από το παράδειγμά τους. «Είναι μακάριος όποιος διδάχτηκε Ιστορία», γράφει ο μεγάλος τραγικός μας ποιητής Ευρυπίδης.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ.

Το άρθρο αυτό γράφτηκε ως επίλογος στον εορτασμό των 200 χρόνων από την Ελληνική Επανάσταση του 1821. Αφιερώνεται ευλαβώς στον αιδεσιμολογιώτατον ιερέα **Νικόλαο Ιωάννου Βουκκλάρη**, τ. Εφημέριον του Ι. Ναού Αγίας Τριάδος, ενορίας Φουρνής Μιραμπέλλου.

1. Το τοπωνύμιο αυτό αναφέρεται και στο βιβλίο *Ελούντας Γένη* του κ. Μανώλη Μακράκη, σε Συμβόλαιο του 1908, ως «Μπαμπούρι». Προτιμάται όμως η ονομασία «Μπαμπούρι», όπως προφερόταν από τους παλαιότερους και έτσι είναι γνωστό σε άλλα μέρη ανά την ελληνική επικράτεια. Στο Συμβόλαιο αυτό ο Γεώργιος Χατζής Ι. Μπουραντάκης και η σύζυγός του Ειρήνη διανέμουν την αζιγιτή περιουσία τους στα τέκνα των. Βλ. *Ελούντας Γένη*, Αθήνα 2017, σ. 608.

2. Βλ. Εικόνες 1, 2 και 3. Φωτογραφικό υλικό ιδιού μου αρχείου.

3. Βλ. και Μανώλη Μακράκη Ελούντα, *Η Ιστορία της μέσα από την Ιστορία της Κρήτης*, Ελούντα 2009 σ. 141 κ.ο.ε. Στο εξής αναφέρεται ως *Ελούντα*.

4. Βλ. «Δοήρος», τεύχος 37-38, 1940, σσ. 18-21.

5. Βλ. Νικολάου Ζερβογιάννη, *Η Ιστορία της Φουρνής*, 1993, σ.σ. 63-66.

6. Βλ. *Ελούντα*, Η Ιστορία της μέσα από την Ιστορία της Κρήτης, Ελούντα 2009, σ.σ. 140-144.

7. Βλ. *Ελούντας Γένη*, Αθήνα 2017.

8. Βλ. και Γιάννη Χρηστάκη, «Η δεύτερη φάση της ύστερης Τουρκοκρατίας. Οι εθνικές επαναστάσεις (1866-1898)» στο *Ο Νόμος Λαοθάβου και η Ιστορία του*, Αγ. Νικόλαος 2016, σ. σ. 238-239.

9. Κατά τη διήγηση του Εμμαν. Μπουραντάκη. Οι μπασουμάδες, (μπασουμάς, λέξη Τούρκικη) ήταν εμπρομέ υφάσματα, συνήθως χαμηλής ποιότητας.

10. Βλ. και Μανώλη Μακράκη, Ελούντα, σ. 141.

11. Ο οπλισμός των Τούρκων αποτελούνταν κυρίως από τουφέκια τύπου «Μαρτίνι», ενώ των επαναστατών από τουφέκια τύπου «Σασσεπό» και «Γρας». Το «Μαρτίνι» σχεδιάστηκε από τον Ελβετό μηχανικό Friedrich von Martini (1832-1867) ο οποίος και κατεσκεύασε τον μηχανισμό του κλειστρου ώστε να λειτουργεί χωρίς εξωτερική σφύρα και με αυτοπλιζόμενο, μέσω ελατηρίου, επιμορτωτήρα. Πλεονεκτούσε εξ ε-πόψεως ακριβείας και δραστηριότητας κυρίως για μεγάλες αποστάσεις. Το «Σασσεπό» ονομάστηκε από τον Γάλλο οπλονομήτορα Antoine-Alfonse Chassepot (1833-1908) ο οποίος σχεδίασε ένα οπισθογεμής τουφέκιο.

Το Chassepot χρησιμοποιούσε εύφλεκτο ή κατακαυόμενο φυσόγιο. Ο κάλυκας ήταν φτιαγμένος από χαρτί, τυλιγμένο με μεταξοτό υφάσμα και δεμένο με κλωστή και χρησιμοποιούσε ελαστικό εμφορτωτήρα γύρω από την κεφαλή του κνητού ουραίου. Παρουσίαζε σοβαρά μειονεκτήματα, όπως διαφρηγή αερίων πυρίτιδας προς τον βόλλο, αερολογίες κλπ. Η χρήση του άφηνε πολλά κατάλοιπα, ο δε εμφορτωτής μετά από μερικές βολές φθειρόταν από την θερμοκρασία. Ο «Γρας», ονομάστηκε έτσι από το όνομα του εφευρέτη του, του Γάλλου Basile Gras, (1836-1901). Καίτοι τελειότερο του «Σασσεπό», ήταν ένα άλλο αργό στη χρήση του. Βλ. Παύλου Δρανδάκη, *Μεγάλη Ελληνική Εργασιολογία*.

12. Πρόκειται μάλλον για προμαχώνα. Κατά τη επίσκεψή μου στο εν λόγω σημείο τον Αύγουστο του 1998 ήταν γεμάτος από θραύσματα οβίδων προφανώς από τα κανόνια της Σπιναλόγκας.

13. Η σειρά αυτή είναι σύμφωνα με τις διηγήσεις του Μιχαήλ Κατσαρά από τις Πινές, Πρβλ. και Μανώλη Μακράκη, *Ελούντας Γένη*, ό. π., σ. 287.

14. Τους μετέφεραν πάνω σε σανίδες, χωρίς τη χρήση υποζυγίων.

15. Κατά την παράδοση την ημέρα της επιστροφής τους βρισκόταν στα κτήματά τους στο Χανιά. Ερχόμενος στις Πινές να αναλάβει τον οπλισμό του, συνάντησε ένα χοντρό κούτσουρο αμυγδαλιάς. Κατά το συνήθειο, το σήκωσε και το έφερε σπίτι. Με αυτό άναψαν το τζάκι για τα φαγητά του νεκρικού δείπνου! Η δε μητέρα του Ειρήνη στο άκουσμα του θανάτου του ήρθε σπίτι τους κλινομένη στο έδαφος ουδριόμενη.

16. Για το Γεώργιο Ζερβό βλ. και Μανώλη Μακράκη *Ελούντας Γένη*, ό. π., σ. 241.

17. Πρβλ. Γιάννη Χρηστάκη, ό. π.

18. Βλ. και Μανώλη Μακράκη, Ελούντας Γένη, ό. π. σ. 602.

19. Η φράση είναι του μακαριστού Μητροπολίτου Πέτρως και Χερρονήσου κυρού Νεκταρίου, στο ΚΡΗΤΙΚΟΝ ΠΑΝΑΓΙΟΝ, τόμος Β', Ηράκλειον 2000, σ. κγ.

Η ΦΟΥΡΝΗ ΚΑΤΑ ΤΗ ΡΩΜΑΪΚΗ ΕΠΟΧΗ

Από το βιβλίο «Η Ιστορία της Φουρνής» του Νικολάου Μιχ. Ζερβογιάννη

ΦΟΥΡΝΗ - ΜΕΡΑΜΠΕΛΛΟΥ ΚΡΗΤΗΣ 1993

(Συνέχεια από το φύλλο 118)

Η ΦΟΥΡΝΗ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΗΣ ΕΝΕΤΟΚΡΑΤΙΑΣ (1210 - 1669)

Δεύτερη σημαντική πηγή για την ιστορία της Φουρνής, κατά την Ενετοκρατία, είναι το περίφημο κλασικό έργο του Ιταλού Γκερόλα (Giuseppe Gerola), ο οποίος, όπως είναι γνωστό, εστάλη στην Κρήτη στις αρχές του αιώνα από το Βασιλικό Ινστιτούτο Επισημικών, Γραμμάτων και Τεχνών της Βενετίας, επικεφαλής πολυμελούς συνεργείου από ειδικότητες, με σκοπό να καταγράψει τα μνημεία που άφησαν οι Ενετοί κατά την πολυχρόνια παραμονή των στη νήσο, αλλά και τα Ελληνικά.

Ο Gerola τα στοιχεία που συνεκέντρωσε σχετικά με τα θέματα αυτά, τα περιέλαβε στο κλασικό τετράτομο έργο του: "Monumenti Veneti nell' isola di Creta = Ενετικά μνημεία στη νήσο Κρήτη". Ο τέταρτος μάλιστα τόμος περιγράφει τα Ελληνικά τοιαύτα, ύστερα από παράκληση των αρχαιολόγων Ιωσήφ Χατζηδάκη και Στεφάνου Ξανθουδίδη, που τον βοήθησαν πολύ στην όλη του εργασία.

Παραθέτω εδώ με την αριθμητική σειρά των τόμων, τόσο τα κείμενα με την αντίστοιχη μετάφραση των, όσο και τις εικόνες για ό,τι αφορά τη Φουρνή και την ευρύτερη περιοχή της:

Στον πρώτο τόμο που είναι αφιερωμένος στις οχυρώσεις των Ενετών, αναφέρει για την Καστελλανία (Επαρχία Φουρνής) τα παρακάτω:²⁵

Η ΦΟΥΡΝΗ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΗΣ ΕΝΕΤΟΚΡΑΤΙΑΣ (1210 - 1669)

* Furni. Delle tre frazioni che compongono il paesello che così si chiama - situato sopra un piccolo altipiano, in provincia di Mirabello-, l'una, la più alta, è detta Arano Furni, l'inferiore. Kato Furni, la terza finalmente Furni Kasteli. Eguali denominazioni riscontriamo nei cataloghi dei villaggi venetocre tesii compilati nel secolo XVI. Ma a quale epoca risalga il castello, ignoriamo.

La parte più antica dell'attuale villaggio di Furni Kasteli era tutta circondata da muro; entro il recinto erano le chiese di S. Giovanni e dei Ss. Apo stoli: ne restavano escluse invece quelle di S. Barbara e di S. Ella. La muraglia è ora per lo più distrutta o almeno modificata: manca qua e là, in altri luoghi appena affiora dal suolo, altrove ancora, trasformata, costituisce le pareti di qualche casa moderna. Impossibile riesce seguirne il giro completo. In due punti però, verso settentrione, il muro apparisce ancora discretamente conservato: non è costruito con molta accuratezza; lo spessore diminuisce verso l'alto, perchè il muro va restringendosi a gradinate: in cima esso non misura che m. 0,50 di spessore. Alcune delle casupole che sporgono dalla muraglia erano forse in origine delle torricelle. Al muro di cinta non è improbabile appartenesse pure il bell'angolo a pietre squadrate, che trovasi nella parte nord-est del paese. Certo dovea far parte della fortificazione il nucleo di edificii, chiamato tuttora Pir ghos, verso sud-ovest: trattasi di una torre, ora demolita, di una cisterna, e di una serie di avvolti accostati tre a tre, di cui tre soli sono conservati, privi tuttavia di volta.

Η μετάφραση:

Φουρνή. Οι τρεις συνοικισμοί που αποτελούν την κώμη, που έτσι μαζί όλα τα ονομάζουν, βρίσκονται επάνω σ' ένα λεκανοπέδιο της επαρχίας Μιραμπέλλου, ο ένας ο πιο ψηλός λέγεται Απάνω Φουρνή, ο χαμηλότερος Κάτω Φουρνή, ο τρίτος τέλος Καστέλλι. Τις ίδιες ονομασίες βρίσκουμε στους καταλόγους των Ενετοκρατικών χωριών που έχουν εκδοθεί τον 16ον αιώνα. Αλλά ποιά εποχή έγινε το οχυρό δεν ξέρουμε!

Το μέρος προς την παλιά περιοχή του σημερινού χωριού Φουρνή, Καστέλλι ήταν όλο περικυκλωμένο με τείχος, μέσα σ' αυτήν την περιφέρεια ήταν οι εκκλησίες του Αγίου Ιωάννου και των Αγίων Αποστόλων, απέξω από την κλειστή περιοχή και της Αγίας Βαρβάρας και του Προφήτη Ηλία. Το τείχος στο μεγαλύτερο μέρος του είναι κατεστραμμένο και μερικά μέρη έχουν αλλάξει. Λείπουν αποδώ και αποκεί

και μόλις εξέχουν από το έδαφος. Αλλού πάλι έχουν μετασηματισθεί και παρουσιάζουν όψη σπιτιών συγχρόνων. - Είναι αδύνατον να παρακολουθήσεις απόλυτα τη γραμμή. Σε δύο σημεία δε, προς τα δυτικά, το τείχος φαίνεται, που διατηρείται ακόμη, δεν είναι όμως κτισμένο με πολλή τέχνη. Το κτίσιμο μοιάζει προς τα επάνω γιατί το τείχος μοιάζει με σκαλοπάτι, όπως ψηλώνει στην κορυφή. Το φάρδος είναι περίπου 0,50 του μέτρου. Μερικά από τα σπιτάκια, που είναι διασκορπισμένα, ίσως να ήταν άλλοτε πυργίσκοι.

Το τείχος γύρω - γύρω δεν είναι απίθανο να αποτελείτο από ωραίες τετράγωνες πέτρες που βρίσκονται βορειοανατολικά του χωριού.

Πιθανόν να ήταν μέρος της οχυρώσεως της περιοχής των οικοδομών που σήμερα λέγεται «Πύργος», στα νοτιοδυτικά, όπου πιθανότατα ήτο ένας πύργος, κατεστραμμένος τώρα και μια στέρνα (καθώς) και μια σειρά από κύκλους, κατασκευασμένους ανά τρεις, από τους οποίους μονάχα τρεις διατηρούνται!».

Και η εκλεκτή Φουρνιώτισσα, λογιωτάτη δις Μαρία Αμαριώτου, όπως μου είπε, δεν μπόρεσε να εξακριβώσει, παρ' όλο που προσπάθησε, ξεφυλλίζοντας τα σχετικά κείμενα, πότε και από ποιούς έγινε το παραπάνω φρουριακό συγκρότημα.

Είναι πάντως γεγονός ότι υπήρξε φρούριο Φουρνής και Καγκελαρία Φουρνής και αυτό μας το βεβαιώνουν πάλι τα έγγραφα του Αρετίου²⁶. Και άλλωστε τι άλλο σημαίνει η ονομασία Καστέλλι στο τρίτο χωριό του λεκανοπεδίου της Φουρνής παρά το ότι υπήρξε το φρούριο, το οποίο στα ιταλικά (ενετικά) λέγεται Castello ή και Kastellum (στα λατινικά); Αν μάλιστα λάβουμε υπ' όψη ότι το χωριό Καστέλλι της Φουρνής παρουσιάζει μια φυσική εδαφική έξαρση, πράγμα που το έκανε κατάλληλο για να κτισθεί πάνω σ' αυτό το φρούριο, έστω και σαν μικρή ακρόπολη που θα ήταν του σπουδαίου και από στρατηγική άποψη λεκανοπεδίου και ιδίως της κοντινής στην άλλη άκρη Κωμοπόλεως, που την αποτελούν ενωμένα τα δύο χωριά Κάτω και Επάνω, αφού, όπως θα αναπτύξω πιο κάτω, αλλά και της όλης περιοχής του Επάνω Μερραμπέλλου και ακόμη ως τόπος διαμονής ευγενών Ενετών, ή μάλλον Ενετοκρατών, μερικούς από τους οποίους θα μνημονεύω στη συνέχεια, όπως οι Μπαρμπαρήγοι, οι Αμπράμοι ή Αβράχμοι, οι ιδρυταί της Μονής Αρετίου Παπαδόπουλοι, οι Πεδιώτες, οι Τζέ(νοι) και πολλοί άλλοι, οι οποίοι ασπάσθησαν το ορθόδοξο χριστιανικό δόγμα και για μερικούς από αυτούς έχουν διασωθεί αξιόλογα μνημεία και ακόμη ονομασίες τοποθεσιών. Θα αναφέρω ακόμη ότι πολλοί προήρχοντο από τις γνωστές από την ιστορία γενιές των αρχοντοπούλων που εποικήσε η Γαληνότατη Δημοκρατία της Βενετίας στην Κρήτη, στις αρχές του 13ου αιώνα.

Φαίνεται μάλιστα ότι οι Μπαρμπαρήγοι της Φουρνής, κατά το σύστημα που εφημέριζε η Ενετική Κυβέρνηση, ήταν και ιδιοκτήτες του φρουρίου Φουρνής, δηλαδή το αγόρασαν, τρόπον τινά, και ανέλαβε η οικογένειά των τα έξοδα συντηρήσεώς του, έναντι ανταποδοτικών προνομίων (αφορολογήτων, κοινωνικών και άλλων προτεραιοτήτων), όπως είχε γίνει και με το παρόμοιο γειτονικό φρούριο Mirabello, στον σημερινό Άγιο Νικόλαο²⁷.

²⁵ Gerola, Monumenti Veneti nell'isola di Creta = Ενετικά μνημεία στη νήσο Κρήτη, τόμος Α', σελ. 363, 364.

²⁶ Βλ. Χριστιανική Κρήτη Α', «Έγγραφα της Μονής Αρετίου», σελ. 221, υποσ. 2, ο Ξανθουδίδης, αναφερόμενος στην Ελούντα, λέγει ότι: «το χωριό αυτό υπήγχετο στην περιοχή της Καστελλανίας Mirabello και στον Καστελλάνο (Επαρχο), Διοικητή του ομώνυμου φρουρίου (σημ. Άγιος Νικόλαος), ενώ το Αρέτι και τα πλησίον χωριά, υπήγχοντο στην Καστελλανία και στον Καστελλάνο Φουρνής. Εξ τούτου, προσθέτει, βλέπομεν ότι δύο Καστελλανία και διπλοί Καστελλάνοι υπήρχον εις την επαρχίαν αυτήν κατά την εποχήν της συντάξεως των εγγράφων τούτων».

²⁷ Το φρούριο Mirabello στη θέση (λοφίσκο) όπου τώρα το Διοικητήριο στην πόλη του Αγίου Νικολάου, παραχωρήθηκε στον Μιχαήλ Κλώντζα, το δε της Ιεράρχεως στον Φραγκίσκο Μουδάτο.

ΓΙΩΡΓΟΥ ΠΡΑΤΣΙΝΗ

ΠΕΤΡΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ 1939-1952

Ιστορικές Αναμνήσεις με επιλεκτικά κομμάτια από το βιβλίο

«ΜΕΡΑΜΠΕΛΛΟ: ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ» και όχι μόνο

(Συνέχεια από το φύλλο 118)

Εβδομαδιαίος καθοδηγητής μας στη Φουρνή ήταν ο Βαγγέλης Διαλυνός ο οποίος στο γυμνάσιο πήγαινε τρεις τάξεις πιο μπροστά.

Σε μια συγκέντρωση όταν πια οι Γερμανοί είχαν πάρει τον κατήφορο, μιλώντας μας για το ρόλο του ΕΛΑΣ είπα εγώ ότι υποχωρώντας οι Γερμανοί από την Ελλάδα προς τα πάνω, πρέπει ο ΕΛΑΣ να τους ακολουθήσει και να μπει στην ελληνική Βόρειο Ήπειρο και την ελληνική Ρωμυλία που είναι ελληνικές επαρχίες και κατέχονται από τους Αλβανούς και Βουλγάρους συμμάχους των Γερμανών.

Ο Διαλυνός απάντησε ότι αυτό δεν μπορεί να γίνει για δυο λόγους. Πρώτα γιατί μόνο ο λαός των δύο αυτών κρατών (Αλβανίας, Βουλγαρίας) θα αποφασίσει με δημοψήφισμα να μας δώσουν ή όχι αυτές τις επαρχίες και δεύτερο γιατί ο ΕΛΑΣ πρέπει να αφήσει τις κατακτητικές βλέψεις και να φροντίσει να πάρει την εξουσία ώστε να μην ξανάρθει πια μοναρχοφασισμός στη χώρα μας, έστω κι αν οι Άγγλοι το θέλουν.

Έτσι τον είχαν καθοδηγήσει το Διαλυνός, έτσι έλεγε. Άσχετα βέβαια ότι και αν ακόμη γινόταν τίμιο και σωστό δημοψήφισμα σ' αυτές τις χώρες ο αριθμός των Βορειοηπειρωτών ήταν πολύ μικρότερος στο σύνολο του Αλβανικού και Βουλγαρικού πληθυσμού που θα ψήφισε, οπότε δεν μπορούσαν να περιέλθουν στην Ελλάδα.

Όσο για το δεύτερο του είπα, ότι ο κύριος σκοπός του ΕΛΑΣ είναι πρώτα οι κατακτητές και ύστερα όλα τα άλλα.

Αυτά μεταφέρθηκαν από το Διαλυνός στους υπεύθυνους οι οποίοι διέταξαν την αποβολή μου από την Οργάνωση για δεκαπέντε μέρες. Πράγματι στις επόμενες δύο συνεδριάσεις δεν με κάλεσαν και στην τρίτη διαμαρτυρήθηκε και μου είπαν για την τιμωρία μου πιστεύοντας, όπως είπα ο καθοδηγητής, να απεβάλει αυτές τις προδοτικές και αντικομματικές θέσεις και απόψεις.

Δεν αποδέχθηκα ότι είχα κάνει λάθος στις απόψεις μου και είχα το δικαίωμα να διαφωνώ έστω διαφορετικά από την κομματική γραμμή. Κατόπιν τούτου με διέγραψαν οριστικά από την ΕΠΟΝ.

Οι πιέσεις και ο διωγμός μου δεν σταμάτησαν εδώ. Είχαν πλέον φύγει οι Γερμανοί και ένα βράδυ περπατώντας με το Γιώργη Ρουσάκη στο "Καληνίρη" προς το Καστέλλι με πλησιάζει ο χωριανός μας Γιώργος Γραμματικάκης (στέλεχος του ΚΚΕ) πολύ μεγαλύτερος σε ηλικία και δύναμη και χωρίς λόγο μ' αρχίζει στις γροθιές σκίζοντας μου και το μοναδικό ποκάμισο που είχα. Ευτυχώς περνούσε ο δυνατότερος Γιάννης Τσαγκαράκης και με έσωσε από τη manía του διώκτη μου.

Και ύστερα από λίγες μέρες παίρνω ένα γράμμα από τον Κωστή Γ. Κυριακάκη (τον παραστάτη στο μνημόσυνο του Μεταξά) ο οποίος είχε γίνει αντάρτης του ΕΛΑΣ (αφού έφυγαν οι Γερμανοί όπως οι περισσότεροι) και με απειλούσε ότι σαν προδότης που είμαι θα κόψει το λαϊμό μου με κονσερβοκούτι (έχω ακόμη το γράμμα του).

Το Δεκεμβριανό αιματοκύλισμα της Αθήνας έληξε κάποτε και οι άνθρωποι μαζί κι οι Φουρνιώτες, πίστεψαν ότι μπορούν να ξαναρχίσουν τη ζωή τους. Το Σεπτέμβριο του 1945 φεύγω με προορισμό τη Θεσσαλονίκη για το Πανεπιστήμιο.

Στο Ηράκλειο μπήκαμε στο μοναδικό τότε βαπόρι "ΕΛΕΝΗ" 1500 τόνων που έκανε δυο φορές την εβδομάδα δρομολόγιο Κρήτη Πειραιά και αντί για τον Πειραιά βγήκαμε στην Καλαμάτα. Η τρικυμία έσπασε το πηδάλιο, μας είπαν. Από την Καλαμάτα για την Αθήνα δεν υπάρχει μέσο μεταφοράς ούτε λεωφορεία ούτε τρένο.

Δήμαρχος Καλαμάτας κάποιος Κριτωτάκης από τη Νεάπολη και στην Αγροτική Τράπεζα που διαχειρίζεται τα εφόδια και τη διεθνή βοήθεια της οργάνωσης ΕΜΕΛ, ο Δήμος Μπούραντας.

Μαθαίνουν την απελπισία μας και πιέζουν τους Άγγλους να παραχωρήσουν τα φορτηγά αυτοκίνητα τους να μεταφερθούμε στην Αθήνα. Από την Αθήνα για τη Θεσσαλονίκη η ίδια κατάσταση. Τρένα δεν υπάρχουν, έχουν καταστραφεί από τους Γερμανούς, λεωφο-

ρεία το ίδιο, ούτε δρόμοι. Τελικά ένα φορτηγό αναλαμβάνει να μας μεταφέρει μέσω Λάρισας, Ελασσώνας, Ολύμπου, Κατερίνης. Πριν τη Λάρισα σπάει κάποιος άξονας και ακινητοποιείται το αυτοκίνητο μέχρι να πάει ο οδηγός στα παλιατζίκια της Λάρισας να βρει ανταλλακτικό. Βρήκε και ξεκινήσαμε. Από την Αθήνα φύγαμε Τετάρτη πρωί και φθάσαμε Κυριακή μεσημέρι στη Θεσσαλονίκη.

Το Πανεπιστήμιο λειτουργεί πρώτη χρονιά χωρίς τους κατακτητές και είναι 100 οι υποψήφιοι για τη Γεωπονική Σχολή ενώ θα πάρουν μόνο δεκαπέντε. Απογοητεύομαι, όταν εγώ το επαρχιωτάκι με πλημμελή μόρφωση της κατοχής πρέπει να συναγωνισθώ τελειοφοίτους των πόλεων και των Γερμανικών γυμνασίων που λειτουργούσαν στην κατοχή. Και τότε μια κομβέντα την κατάλληλη ώρα με αναθαρρεύει. "Γιατί να μην είσαι στους δεκαπέντε", μου είπε ο αδερφός της μητέρας μου στο σπίτι του οποίου, χωρίς προηγουμένως να τον ρωτήσω, εγκαταστάθηκα, επειδή τα οικονομικά μας δεν αρκούσαν για να σπουδάσω. Και πράγματι και εγώ και ο συμμαθητής μου Δημήτρης Πλατάκης από τις λίγες πετύχαμε.

Φοιτητής το 1946 παρακολουθώ τα εμφυλιακά γεγονότα που εξελίσσονται στη Μακεδονία και που τόσα κακά συσσωρεύσαν στα ερείπια που είχαν αφήσει οι κατακτητές και στοίχισε πολύ περισσότερους νεκρούς από τον πόλεμο στην Αλβανία.

Η Φουρνή πλήρωσε κι εδώ ακριβά με αρκετούς στρατιώτες και με δυο ανώτερους αξιωματικούς, τον ταγματάρχη Μιχάλη Φουλεδάκη, το λοχαγό Γεώργιο Σημιακάκη, το λοχία Μιχάλη Λουκάκη, το Γιάννη Λουκάκη (Κουνενό), τον Αντώνη Νιωτάκη (Νιωτοδημήτρη), το δάσκαλο Κωσταντίνο Λυράκη, τον Κωνσταντίνο Λαβδάκη και Μανώλη Βαρδαβά, Γεώργιο Περάκη από το Καστέλλι και Γεώργιο Ξένο από τις Δωριές.

Ευτυχώς στην Κρήτη όλες οι πολιτικές παρατάξεις, συμπεριλαμβανομένου του Κουμμουνιστικού Κόμματος, συμφώνησαν και υπέγραψαν να κρατηθούν μακριά από αυτό το αδελφοκτόνο αιματοκύλισμα και το κατάφεραν μέχρι το 1947 οπότε παρουσιάστηκε το πρώτο κρούσμα με την κατάληψη της Ιεράπετρας από τους αντάρτες του "Δημοκρατικού Στρατού" με αρχηγό το Γιάννη Ποδιά. Επειδή ανάμεσα τους ήταν και ο Φουρνιώτης Κωστής Γ. Κυριακάκης πολλοί μη ΕΑΜίτες Φουρνιώτες από φόβο δεν κοιμόνταν στα σπίτια τους εκείνες τις μερες. Δεν κατάφεραν να επιβιώσουν πάνω από δεκαπέντε μερες και όλοι τους εξοντώνονται πλην ευτυχώς του Κυριακάκη που επιστρέφει στη Φουρνή.

Όταν ανέλαβε ο Σοφοκλής των κυβερνήσεων κατάρχησε την αναβολή των φοιτητών λόγω σπουδών. Επιστρατεύθηκε και υπηρετούσα στο 575 Τ. Π. της 15ης Μεραρχίας πάνω στα σύνορα με την Αλβανία. Είχαμε Αλβανούς που μπεινόβγαιναν και μας έφεραν πληροφορίες και μια μέρα το 1949 μου δίδει ο Διοικητής ένα "άκρωσ απόρρητο" φάκελο σφραγισμένο με βουλοκέρι να τον πάω στην Καστοριά στον αρχηγό του Α2 Γραφείου (αντικατασκοπείας το Α και το Ω του στρατού).

Πάω και βλέπω σ' αυτήν την εμπιστευτική υπηρεσία, που στηρίζεται η ασφάλεια του στρατού, το συμμαθητή Φρουζή τον υψηλόβαθμο του Κ.Κ.Ε. Μόλις με είδε πάγωσε γιατί αν έλεγα έστω και μια λέξη και ποιός ήταν στην τόσο σημαντική αυτή θέση της Μεραρχίας, θα τον τουφέκιζαν χωρίς διαδικασία.

Κατάλαβε τη θέση του και κτρινίσε. Μη φοβάσαι, του λέω, εγώ δεν σε ξέρω, δεν μιλώ, του δίδω τα έγγραφα κι έφυγα.

Μετά, πτυχιούχος της Ανωτάτης Εμπορικής, κατατάχθηκε στο Ναυτικό και αποστρατεύθηκε με βαθμό υποναυάρχου.

Συναντηθήκαμε ξανά στου Βαρδινογιάννη τα γραφεία όπου πήγα για να βρω δουλειά στο γιό μου. Υπεύθυνος προσλήψεων και υπαλληλικού προσωπικού ο Φαίδων. Παρακάλεσα να προσλάβουν το γιό μου. Δεν μπορεί μου απάντησε

Ουδέν σχόλιον!

Στη γραμμή εκκίνησης τα έργα στον ΒΟΑΚ Νεάπολη - Άγιος Νικόλαος

Γράφει ο: Κωνσταντίνος Γιαννόπουλος
Δρ. Πολιτικός Μηχανικός

66 Υπογράφηκε στις 5/9/2022 η Σύμβαση του Ελληνικού Δημοσίου με τον Ανάδοχο (ΑΚΤΩΡ Α.Τ.Ε.) του Έργου αξίας 160.000.000 ευρώ για την μετατροπή της Ν.Ε.Θ. Νεάπολης - Αγίου Νικολάου σε κλειστό αυτοκινητόδρομο υψηλών προδιαγραφών σύμφωνα με τις απαιτήσεις της σύγχρονης εποχής, ήτοι σε 4κνη αρτηρία με 2 λωρίδες κυκλοφορίας και ΛΕΑ ανά κατεύθυνση, καθώς και κεντρική νησίδα με μόνιμο σταθιαίο (συνολικό πλάτος οδοστρώματος 22,50μ).

Οι πρόδρομες εργασίες για την κατασκευή του Έργου συνολικού μήκους περίπου 14 χλμ. έχουν ήδη εκκινήσει και αναμένεται να στηθούν σύντομα τα πρώτα εργοτάξια από το νέο έτος (βλ. 2023). Ήδη, εντός του περασμένου Δεκεμβρίου στήθηκαν οι εργοταξιακές εγκαταστάσεις του Αναδόχου προς εξυπηρέτηση των κατασκευαστικών εργασιών (βλ. φώτο). Τα πρώτα έργα αναμένονται να εκτελεστούν στο τμήμα μεταξύ Λιμνών και Αγ. Νικολάου.

Σημειώνεται ότι το Έργο κατασκευάζεται αποκλειστικά ως δημόσιο έργο και χρηματοδοτείται από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων καθώς και από την Ευρωπαϊκή Ένωση (βλ. Ταμείο Ανάκαμψης). Χάρη στην εν λόγω χρηματοδοτική ιδιαιτερότητα, το χρονοδιάγραμμα κατασκευής είναι ασφικτικό και συνεπώς αναμένεται χωρίς παρεκκλίσεις να δοθεί σε κυκλοφορία ο αυτοκινητόδρομος από την Νεάπολη έως τον Άγιο Νικόλαο πλήρως αναβαθμισμένος το 2025. Παράλληλα, χάρη στην άμεση χρηματοδότηση - χωρίς ιδιωτικούς πόρους - η κυκλοφορία και η χρήση του αυτοκινητοδρόμου στο εν λόγω τμήμα θα γίνεται ελεύθερα χωρίς την πληρωμή διοδίων.

Ο σχεδιασμός του νέου αυτοκινητοδρόμου λοιπόν ακολουθεί τη χάραξη του υφιστάμενου οδικού άξονα και διαπλάτυνεται μονόπλευρα ή αμφίπλευρα με σκοπό τη βελτίωση των λειτουργικών και γεωμετρικών χαρακτηριστικών του. Στο Έργο περιλαμβάνεται η κατασκευή 4 ανισόπεδων κόμβων (Νεάπολης, Λιμνών, Λακωνίων και Αγίου Νικολάου) από όπου θα γίνεται η είσοδος και η έξοδος των οχημάτων προς και από τον κλειστό αυτοκινητόδρομο - η επικίνδυνη είσοδος/έξοδος στο ύψος του Νικηθιανού θα αποκλειστεί για λόγους ασφαλείας, καθώς το όριο ταχύτητας αναμένεται να αυξηθεί στα 90 χλμ/ώρα (από 70 χλμ/ώρα σήμερα).

Στο Έργο περιλαμβάνεται επίσης η κατασκευή 5 νέων γεφυρών (οι 2 υφιστάμενες μετά τις Λίμνες θα κατεδαφιστούν και θα κατασκευαστούν εκ νέου), 5 στεγάστρων μερικής και πλήρους κάλυψης και 8 κάτω διαβάσεις. Επίσης περιλαμβάνονται έργα αντιστηρίξεων, επιχωματά και ορύγματα μεγάλου ύψους (της τάξης των 25μ) που αφορούν στη διαπλάτυνση του υφιστάμενου άξονα, καθώς και υδραυλικά έργα για την αποστράγγιση των οδών, την απορροή των όμβριων και τη διευθέτηση ρεμάτων. Εκτός από τον αυτοκινητόδρομο, στο Έργο περιλαμβάνονται και η κατασκευή και η αναβάθμιση δικτύου κάθετων και παράπλευρων οδών προς εξυπηρέτηση του αυτοκινητοδρόμου και της τοπικής κυκλοφορίας.

Ιδιαίτερη μνεία πρέπει να γίνει για την αναμενόμενη αναβάθμιση της Παλαιάς Εθνικής Οδού (ΠΕΟ) από τη Νεάπολη προς Άγιο Νικόλαο (ως προαίρεση), που περνάει μέσα από το Νικηθιανό και τις Λίμνες. Το εν λόγω έργο αποτελεί προίκα του αρχικού σχεδιασμού του αυτοκινητοδρόμου ο οποίος τροποποιήθηκε (ως χάραξη καθώς θα χρησιμοποιούταν ως παράκαμψη η ΠΕΟ όσο θα κατασκευαζόταν ο αυτοκινητόδρομος) με σκοπό την ένταξη του χρηματοδοτικά στο Ταμείο Ανάκαμψης και την τάχιση ολοκλήρωσή του, ανεξάρτητα από την αναβάθμιση της ΠΕΟ. Η εν λόγω χρηματοδοτική τροποποίηση έχει ως αποτέλεσμα η περιοχή μας να επωφεληθεί πόρων και έργων που σε άλλη περίπτωση θα καθυστερούσαν χρονικά και θα κόστιζαν παραπάνω χρήματα στον κρατικό προϋπολογισμό. Συνεπώς, η αναβάθμιση της ΠΕΟ αναμένεται να ξεκινήσει μεταγενέστερα.

Σε σύντομο χρονικό διάστημα αναμένεται να υπογραφεί επίσης και η Σύμβαση (ο Προσωρινός Ανάδοχος έχει ήδη προκηρυχθεί από τον Ιούνιο) για την αναβάθμιση του τμήματος Χερσόνησος - Νεάπολη σε κλειστό αυτοκινητόδρομο υψηλών προδιαγραφών μήκους περίπου 22 χλμ., στο οποίο προβλέπεται η διάνοξη 2 νέων μεγάλων μήκους διδύμων σηράγγων στο Σελιναίρι και στο Βραχάσι, μήκους 2.040 και 1.190μ. αντίστοιχα! Περισσότερα για αυτό το Έργο με την υπογραφή της Σύμβασης.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

ΣΑΒΒΑΤΟ, 22 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 2022, ώρα 22.00

Συνάντηση στην Αθήνα νέων Φουρνιωτών για ένα ποτό στο κέντρο «ΤΟ ΛΟΚΑΛΙ», Σαρρή 44, Αθήνα.

Η Φουρνιά δεν είναι μόνο το παρελθόν της. Είναι και το παρόν και το μέλλον της.

Το παρόν και το μέλλον της, η νεολαία της Φουρνιάς, συναντήθηκε στις 22 Οκτωβρίου 2022 σε μαγαζί στο κέντρο της Αθήνας, συζητώντας, μεταξύ άλλων, για το όμορφο καλοκαίρι που πέρασε στο χωριό μας και προσηλώνοντας το επόμενο. Ο σύλλογος τους προσέφερε ένα μικρό κέρασμα.

Ήταν μια όμορφη βραδιά, γεμάτη χαμόγελα. Αδιάφευτος μάρτυρας, η ομαδική τους φωτογραφία. Είς τα επόμενα, Φουρνιωτάκια!

Κωνσταντίνος - Αντώνης Κωστόπουλος-Κανιτάκης

Εδώ Φουρνή...

68 ΣΥΝΕΧΕΙΑ από την 1η σελ.

του Συλλόγου, με συνοδεία οργάνων.

ΚΥΡΙΑΚΗ 1 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ ΑΝΗΜΕΡΑ ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑΣ ΩΡΑ 11.00 Πρωτοχρονιάτικη γιορτή στο χώρο του Σχολείου (Υποδοχή του Άη Βασίλη, κοπή Βασιλόπιτας, γιορτινός μπουφές, μοίρασμα δώρων στα παιδιά και πρωτοχρονιάτικα φουρνιώτικα κάλαντα. Επίσης δίνοντας χρώμα στο εορταστικό κλίμα των ημερών, κατασκεύασε και τοποθέτησε διάφορες φωτιστικές κατασκευές στα διάφορα σημεία του χωριού. Στην πλατεία της Κεραντριάνας τοποθέτησε την παραδοσιακή φάτνη και διάφορα φωτιστικά σώματα, στον Παλαίμυλο ένα μεγάλο χριστουγεννιάτικο φωτιστικό δένδρο και στην κοινότητα ένα φωτεινό Άη Βασίλη.

ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΙΑΤΙΚΗ ΓΙΟΡΤΗ

Ο Πολιτιστικός Σύλλογος του χωριού μας, μετά από πρωτοβουλία της χωριανής μας κ. Γεωργίας Χειράκη φιλολόγου, οργάνωσε χριστουγεννιάτικη εορταστική εκδήλωση το Σάββατο 10 Δεκεμβρίου στο γραφείο της κοινότητας. Τα παιδιά από το τμήμα δημιουργικής απασχόλησης και μελέτης του χωριού μας, με ήχους χριστουγεννιάτικων μελωδιών, επιμελήθηκαν το στόλισμα του δένδρου σε μία εορταστική ατμόσφαιρα. Στο τέλος της εκδήλωσης ακολούθησε μπουφές με διάφορα καλούδια προσφορά του Πολιτιστικού Συλλόγου.

Πρέπει να αναφέρουμε ότι εδώ και δύο χρόνια λειτουργεί τμήμα δημιουργικής απασχόλησης και μελέτης για τους μαθητές του χωριού μας. Το τμήμα λειτουργεί με εθελοντική προσφορά της κ. Γεωργίας Χειράκη φιλολόγου. Ο Σύλλογος αισθάνεται την ανάγκη, για άλλη μία φορά, να επαινέσει και να εκφράσει τις ευχαριστίες του, στην κ. Γεωργία για την προσφορά της αυτή, η οποία δείχνει την αγάπη της για τα παιδιά και ιδιαίτερα σε αυτά του τόπου καταγωγής της. Τέτοιες πρωτοβουλίες εθελοντισμού σπαιίζουν την σημερινή εποχή και πρέπει να αποτελούν παράδειγμα προς μίμηση.

ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΙΑΤΙΚΑ ΚΑΛΑΝΤΑ

Ακολουθώντας το εορταστικό πρόγραμμα των ημερών, ο Σύλλογος οργάνωσε ανήμερα των Χριστουγέννων μια πολυπληθή χορωδία, η οποία έψαλε τα χριστουγεννιάτικα κάλαντα. Η χορωδία αυτή με την συνοδεία της λύρας περιδιάβηκε τους δρόμους και τα σοκάκια του χωριού ψάλλοντας τα παραδοσιακά κάλαντα.

Σταματώντας σε κάθε σπίτι, τα νοικοκυριά, με ανοιχτές τις πόρτες, καλοδέχονταν τους καλαντάρηδες, προσφέροντάς τους μαζί με τη ρακή τα χριστουγεννιάτικα παραδοσιακά κέρασματα. Σίγουρα η εκδήλωση αυτή έδωσε μια νότα ικανοποίησης στους χωριανούς, γιατί κρατείται μια συνέχεια των παλαιών πατροπαράδοτων εθίμων.

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

Ο Πολιτιστικός Σύλλογος του χωριού μας επιμελήθηκε και κυκλοφόρησε για άλλη μια χρονιά ένα καλαίσθητο ημερολόγιο για το νέο έτος 2023. Το φετινό ημερολόγιο είναι αφιερωμένο στα παλιά παιδικά παιχνίδια, παιχνίδια του δρόμου, της αυλής, της πλατείας, που παιζό-

τανε στις περασμένες εποχές. Ένα σημαντικό ποσοστό των παιχνιδιών αυτών, όπως αναφέρεται στο ημερολόγιο, έκαναν θραύση στις δεκαετίες του '50 και '60. Πλέον πολλά εξ αυτών μοιάζουν άγνωστες λέξεις για την σημερινή γενιά. Η επέλαση των ηλεκτρονικών παιχνιδιών, η καθιέρωση του διαδικτύου και των κινητών, η έλλειψη χώρων, η αύξηση των σύγχρονων ιδεών των καθιερωμένων «LOBINS», συντελούν στην δημιουργία ενός αποστειρωμένου περιβάλλοντος για τα παιδιά. Γι αυτό ακριβώς το λόγο, ως αναμοχλεύουμε στο νου και στη σκέψη, μερικά από αυτά, να τα περιγράψουμε, να πλουτίσουμε τα ημερολόγια του Συλλόγου μας και να διδαχτούν οι νέοι τον τρόπο σκέψης, κουλτούρας, ιδεών και νοοτροπίας τον παλιό καλό καιρό. Την επιμέλεια των κειμένων είχε ο Μιχάλης Φουντουλάκης.

ΚΑΙΜΑΤΟΛΟΓΙΚΑ

Η ανομβρία είναι το κύριο χαρακτηριστικό του καιρού για την φετινή χρονιά στην περιοχή μας. Η παρατεταμένη έλλειψη βροχοπτώσεων μετά τις πρώτες βροχές που έπεσαν μέσα Οκτωβρίου, είναι εμφανής στο φυσικό περιβάλλον και στις καλλιέργειες. Μετά τα πρωτοβρόχια αυτά, οι βροχές που έχουν πέσει είναι ελάχιστες και έτσι μέχρι τέλος του έτους το σύνολο των βροχοπτώσεων φθάνει τα 250 χιλιοστά.

Οι λίγες αυτές βροχοπτώσεις με τις υψηλές θερμοκρασίες που επεκράτησαν δεν μας θυμίζουν ότι βρισκόμαστε στην χειμερινή περίοδο, αλλά σε μια παρατεταμένη καλοκαιρινοφθινοπωρινή περίοδο. Ας ελπίσουμε ότι οι επακολουθούσες χειμερινές ημέρες θα είναι περισσότερο βροχερές για να αναπληρώσουν το κενό των χαμηλών μέχρι τώρα βροχοπτώσεων.

ΕΛΑΙΟΚΟΜΙΚΑ

Ενώ στις αρχές της ελαιοκομικής περιόδου φαινόταν ότι θα έχουμε μια πολύ καλή παραγωγική χρονιά, τελικά εξελίχθηκε σε μια μέσης παραγωγής χρονιά. Η εξέλιξη αυτή οφείλεται κατά μεγάλο βαθμό στην ζημιά που έχει πάθει ο ελαιόκαρπος από τις δακοπροβόλες. Στο γεγονός αυτό συνετέλεσαν οι χαμηλές θερμοκρασίες του καλοκαιριού, ευνοϊκές για την ανάπτυξη του δάκου, και οι συνεχιζόμενες καλοκαιρινές θερμοκρασίες του φθινοπώρου. Ίσως οφείλεται και στην μη καλή εφαρμογή των ψεκασμών κατά του δάκου. Η ελαιοσυλλογή άρχισε φέτος πολύ νωρίς, αρχές Νοεμβρίου, και συνεχίζεται με έντονο ρυθμό. Οι αποδόσεις σε λάδι, από τον ελαιόκαρπο, είναι πολύ καλές, και η ποιότητα του λαδιού καλή. Επίσης η τιμή είναι ικανοποιητική και έτσι για πρώτη χρονιά αρχίζει να είναι συμφέρουσα η ενασχόληση με την ελαιοκομία. Το ελαιουργείο του συνεταιρισμού ευρίσκεται σε πλήρη δράση για να εξυπηρετήσει τους παραγωγούς της περιοχής μας εφαρμόζοντας την κοινή αλέση και σε όσους επιθυμούν την μεμονωμένη.

ΕΥΧΕΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΓΙΟΡΤΕΣ

Ο Πρόεδρος και τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου του Πολιτιστικού Συλλόγου του χωριού μας «Η Ευαγγελίστρια» εύχονται σε όλους τους Φουρνιώτες ευτυχισμένο και δημιουργικό το νέο έτος 2023.

